Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 95 (20. 063) • 1988 йил 24 апрель, • якшанба • Баҳоси 3 тийин.

СОВЕТЛАР МАМЛАКАТИНИНГ МЕҲНАТКАШЛАРИ! СОЦИАЛИСТИК ВАТАННИНГ ИҚТИСОДИЙ ҚУДРАТИНИ КУЧАЙТИРИНГИЗ! «ҲАР КИМДАН — ҚОБИЛИЯТИГА ЯРАША, ҲАР КИМГА — МЕҲНАТИГА ЯРАША!» ДЕГАН ПРИНЦИПНИ ҲАММА ЖОЙДА ҚАРОР ТОПТИРИНГИЗ!

(КПСС Марказий Комитетининг 1 Май Чақириқларидан)

ЖАНГОВАРЛИК КЎРИГИ

Коммунист Музаффар Умаровни цех партия ташкилоти хонасига таклиф қилишди. Бу ерда жанговарлик кўриги комиссияси аъзолари белгиланган план асосида марказий ремонт устахонаси коммунистлари билан якка тартибда суҳбат ўтказаётган эдилар. М. Умаров билан совхоз партия комитети секретари Юсуфжон Мелибоев суҳбатлашди. Унинг нима учун цех партия ташкилоти фаолиятида суст қатнашаётганлиги, йиғилишларда камдан-кам сўзга чиқаётгани, ташаббус кўрсатмаётгани сабаблари суриштирилди. Комиссия Умаровнинг партия топшириғини қандай бажараётгани, оилавий аҳволи, бўш вақтини ўтказиши билан ҳам қизиқди. Суҳбат айни пайтда цех партия ташкилоти коммунистлар активлигини ошириш, улар билан ишлашни давр талаблари даражасида ташкил этиш учун унчалик жон куйдирмаётганини ҳам кўрсатди. Комиссия Умаровнинг меҳнат ва жамоат ҳаётидаги фаолиятини кучайтириш учун тавсиялар бериш билан бирга, коммунистлар, билан якка тартибда иш олиб боришни бўшаштириб қўйган цех партия ташкилоти фаолиятини кучайтириш зарурлигини ҳам уқтирди.

Бу — партия ташкилоти жанговарлиги кўриги жараёнида коммунистлар билан ўтказилаётган суҳбатлар катта тарбиявий роль ўйнаётганлигини кўрсатувчи бир мисол. Пухта тайёргарлик билан ўтаётган кўрик коммунистларнинг ишлаб чиқариш ва ижтимоий фаолиятини яхшилашга, партиявий интизомини мустаҳкамлашга ёрдам беряпти. Ўзбекистон районидаги «Комсомол» совхози партия комитети ва цех партия ташкилотларида кўрик пайтида суҳбатлар қандай самара бераётганлиги чуқур таҳлил этилганида коммунистларнинг ишлаб чиқаришдаги авангардлик роли, активлиги анча ошганлиги, айни пайтда партия группалари, цех партия ташкилотлари ишида ҳам жиддий ўзгаришлар бўлганлиги кўзга яққол ташланди. Коммунистлар билан якка тартибда суҳбатлар ўтказиш ҳамиша партиявий иш тажрибасида алоҳида аҳамиятга эга бўлган. Аммо, жанговарлик кўриги жараёнида талабчанлик билан ўтаётган суҳбатларнинг аҳамияти қўйилган вазифанинг принципиаллиги, кўлами ва серқирралиги билан ажралиб туради. Кўрик пайтида энг аввало коммунистнинг яхши ишлаши, партия ташкилоти фаолиятида фаол қатнашиши учун нималар халақит бераётганини аниқлаш, унга партия жангчиси деган номни шараф билан оқлаш учун яқиндан амалий ёрдам бериш керак. Кўрикдан кўзда тутилган мақсад — коммунистларнинг ўз ишини қайта қуриб олишига, партия ташкилоти фаолиятини қайта қуришга актив иштирок этишини таъминлашга эришиш, уларнинг КПСС XXVII съезди қарорларини, ўн иккинчи беш йиллик планларини бажариш учун курашда авангардлик ва ташкилотчилик ролини оширишдан иборатдир.

Партия ташкилотлари жанговарлиги кўриги бу ишга жиддий ижодий ёндашишни талаб қилади. Бу муҳим тадбирга расмиятчилик билан муносабатда бўлиш, шошқалоқлик қилиш, «процент» ортидан қувиш ишга фақат зарар етказиши мумкин. Якка тартибдаги суҳбатлар фойдали ўтиши учун унга аввалдан пухта тайёргарлик кўрмоқ лозим. Вақти-вақти билан партия йиғилишларида суҳбатлар натижаси, шунингдек, коммунистларнинг ўз партия ташкилоти фаолиятини янада активлаштириш ҳақидаги фикр-мулоҳазалари, таклифлари муҳокама этиб турилиши зарур. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, партия аъзоси ҳақидаги маълумотларни, унинг меҳнат фаолияти ёки хулқидаги нуқсонларнинг сабабларини олдиндан ўрганиш кўрик пайтида ана шу нуқсонларни тугатиш йўлларини аниқроқ белгилашга, ўша коммунистга чуқурроқ таъсир ўтказишга, унинг ишлаб чиқаришда ўзини кўрсатишига, партия ташкилоти фаолиятида янада фаолроқ иштирок этишига ёрдам беради.

Фарғона область партия комитети ишга ана шундай ижодий ёндашмоқда. Республикадаги кўпчилик район партия комитетлари секретарлари бу ердаги кўрикда иштирок этиб, фарғоналиклар тажрибасини атрофлича ўргандилар. Бошланғич ташкилотлар жанговарлиги кўриги биринчи галда маънавий-психологик муҳит бўш бўлган участкаларда ўтказилди. Масалан, шу йилнинг дастлабки кунидан хўжалик ҳисобида ишлаётган Қувасой чинни заводида кўрик биринчи бўлиб бош энергетика бўлими цех партия ташкилотида ўтди. Сабаби— бу ерда нотўғри муҳит вужудга келганди. Коммунистлар билан очиқчасига гаплашиб олинди. Суҳбат якуни партия ташкилоти планида ўз аксини топди. Комиссия таклифи билан цех бошлиғи ҳисоботини эшитиш, хўжаликка раҳбарлик усулларини такомиллаштириш масалалари ҳам режалаштирилди. Умуман заводда коммунистлар таклифи билан партияга танлаб қабул қилишнинг икки йиллик системаси жорий этиляпти, партия йиғилишларида ошкоралик, ишчанлик ошди, танқид кучайди.

Жанговарлик кўриги жараёнида турли хил иллатларни фош этиш, коллективлардаги маънавий-психологик муҳитни яхшилаш ва уларнинг аҳиллик билан ишлашларини таъминлаш, суҳбат пайтида коммунистларнинг таклифлари билан баъзи хаддидан ошган раҳбар ходимларни тартибга чақириб қўйишга эришилаётганлиги тўғрисида редакцияга кўплаб хат-хабарлар келиб турибди. Шу билан бирга, айрим партия ташкилотларида бу муҳим тадбир пишиқ-пухта олиб борилмаётганлиги ташвиш туғдиряпти. Масалан, Бухоро шаҳри, Олот, Ғиждувон районларидаги айрим бошланғич партия ташкилотларида жанговарлик кўригига расмиятчилик билан қараш, уни навбатдаги кампанияга айлантиришга интилиш ҳоллари ҳам рўй бермоқда. Гарчи кейинги йилларда бошланғич партия ташкилотлари роли сусайиб кетган, қўшиб ёзиш ва кўзбўямачиликлар учраётган бўлса-да, Нарпай райони хўжаликлари партия ташкилотларида ҳам жанговарлик кўригини ўтказишда сусткашликка йўл қўйиляпти.

Коммунистлар юборган хатларида кўрик мазмуни билан боғлиқ бир қатор муҳим масалалар ҳақида ҳам сўз юритмоқдалар. Чунончи, баъзи партия ташкилотларида суҳбат чоғида асосан коммунистларнинг интизомга риоя қилиши, коллектив ўртасидаги ўрни ва роли каби масалалари билан кўпроқ қизиқилаётир. «Тўғри бу ҳам муҳим, — деб ёзади Қарши районидаги С. Раҳимов номли совхоз механизатори Й. Кенжаев. — Аммо коммунистларнинг КПСС Программаси ва Устави талабларини қандай бажараётгани, партиянинг сиёсий жангчиси сифатида ўз бурчини қай тарзда адо этаётгани, сиёсий ва иқтисодий чиниқиши каби муҳим масалаларни ҳам унутмаслик керак-да». Хатларда партия аъзоларининг ишлаб чиқаришдаги ролини, уларнинг фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ишига қўшаётган ҳиссасини, ишлаб чиқариш топшириқларини ва социалистик мажбуриятларини қандай бажараётганлигини, ўз ишини қай тарзда қайта қуриб олаётганини чуқур таҳлил этиш зарурлиги жуда ҳам тўғри қайд этилади.

Кўрик жараёнидаги суҳбатларнинг тарбиявий аҳамияти унинг қандай муҳитда ўтказилаётганлигига ҳам боғлиқдир. Суҳбат очиқчасига, сидқидилдан бўлгани яхши. Шунинг учун кўрик комиссияси аъзолари коммунистлар ўртасида катта ишонч ва обрў-эътибор қозонган партия аъзоларидан танланиши зарур. Партия ташкилотларида коммунистлар билан ўтказиладиган суҳбатларнинг яна бир муҳим томони бор: очиқчасига гаплашиб олиш пайтида коммунистлар партия ташкилоти ва унинг фаолиятини яхшилаш, партия ишини қайта қуриш тўғрисида ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини, таклифларини айтадилар. Буларнинг ҳаммасини эътибор билан синчиклаб ўрганиш зарур.

Жанговарлик кўриги ғоят мураккаб ва нозик иш. Партия комитетларидан бу соҳада тўпланган дастлабки энг яхши тажрибаларини диққат билан ўрганиш, умумлаштириш ва амалда фойдаланиш, кенг оммалаштириш талаб этилади. Яна шуни ҳам унутмаслик кераки, партия аъзоларининг активлигини ошириш учун якка тартибдаги суҳбатларнинг ўзи кифоя қилмайди. Коммунист фаолиятига баҳо берилгандан кейин кўрсатилган камчиликларни тугатиш учун амалий ҳаракат ҳам бўлиши шарт.

Жанговарлик кўриги қисқа муддатли кампания эмас, у узоқ муддатга мўлжаллангандир. Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига қизғин тайёргарлик кўрилаётган айни кунларда партия ташкилотларида ўтказилаётган бу муҳим ташкилий-тарбиявий тадбир қайта қуришнинг таркибий қисмидир. Юксак талабчанлик билан ўтаётган бу иш коммунистларнинг ўз партия ташкилотлари фаолияти, умуман бутун партия иши учун масъулиятини янада кучайтиришга хизмат қилади.

БУТУНИТТИФОҚ XIX ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ШАРАФИГА

ТРИКОТАЖЧИЛАР ҒАЙРАТИ

Бухородаги Э. Тельман номли трикотаж фабрикасининг Ҳамро Шодиева бошчилик қилаётган биринчи цех ишчилари Муҳтарама Исҳоқова, Шарофат Ҳамидова, Маъмура Қудратоваларга ғолиблик байроғи ва тегишли мукофот топширилди. Улар план-топшириқларини муттасил ошириб бажаришмоқда.

Цехда шу йил январь ойидан бошлаб тўла хўжалик ҳисобига ўтилган. 6 та бригада уч сменалик режимда ишлаб, сифатли маҳсулот бермоқда. Тикувчилар ойда 4500 дона ўрнига 5600-6000 дона устки трикотаж кийимлар чиқаряптилар.

Боғур Ёров, Ҳайдар Ашуров сингари механикларнинг машиналарни тез ва сифатли созлашлари ҳам коллектив муваффақиятини кўпайтиряпти.

М. АБДУЛЛАЕВА.

ШОЛИПОЯЛАРДА ИШ ҚИЗҒИН

Сурхондарё областининг шолипояларида шу кунларда ишлар янада қизғин тус олди. Бу ерда шоли экиш бошланди. Айниқса, Гагарин районидаги «Искра» қўрик совхози деҳқонлари экиш ишларини жадал олиб бормоқдалар. Улар ҳар бир агрегат билан бир кунда 16 гектар ерга уруғ сочмоқдалар.

Хўжалик деҳқонлари бу йил 2489 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 37 центнердан ва ундан ҳам ошириб ҳосил кўтаришни чамалаб қўйишган.

Шунинг учун ҳам совхозда пудрат усулидан янада кенгроқ фойдаланишга ўтилди. Ҳозирги кунда хўжаликнинг шолипояларида 39 та оилавий звено иш олиб бормоқда. Ҳар бир звено учун 20 гектардан то 60 гектаргача майдон ажратиб берилган.

Суратда: колхознинг илғор механизатори Жаҳонгир Йўлдошев. У шоли экиш бўйича уюштирилган мусобақада олдинда бормоқда.

И. ХЎЖАЕВ фотоси (ЎзТАГ).

ТАДБИРЛАР ЭМАС, АМАЛИЙ ИШ КЕРАК

Мухбиримиз бонг уради

Ҳосилнинг тақдири кузги-қишки тайёргарлик ишларининг сифатли ўтказилиши билан белгиланади. Аммо автоном республикадаги қатор хўжаликларда бу оддий ҳақиқат унутиб қўйилмоқда. Кўпчилик колхоз-совхозларда кузги-қишки тайёргарлик ишларига эътибор берилмади. Пайкалларни ғўзапоядан тозалаш чўзиб юборилди. Маҳаллий ўғит жамғариш ва уни далаларга чиқариш топшириқлари бажарилмади. Кўпчилик майдонлар текисланмади. Буларнинг ҳаммаси дала ишларининг ҳозирги аҳволига таъсир қилмай қолмади.

Чимбой районидаги Қосим Авезов номли совхоз техникумига келганимизда хўжалик раҳбарлари ва етакчи мутахассисларидан бирортасини ҳам кўролмадик. Совхоз идораси олдида машиналар, одамлар. Лекин уларнинг бу ерга нега ва қандай хизмат билан келишганини ҳеч ким билмайди. Ана шу машиналар ҳамда кишилар далада бўлганларида эди, кўкламги экиш мавсумига тайёргарлик ишлари анча юришган бўлармиди?

Идорага кирдик. Кичкина бир хонада ўтирган ёш йигитга кўзимиз тушди. У ўзини совхоз статисти Т. Сейтимбетов деб таништирди.

— Совхоз раҳбарларидан кимлар бор? — сўрадик ундан.

— Бугун ҳеч қайсисини тополмайсиз, ҳаммаси ўқишда.

— Сиз хўжаликда кўкламга қандай тайёргарлик кўрилаётганлигини айтиб беролмайсизми?

— Менда сводка бор! — маълумотни қўлимизга берди у. Унда фермадаги сигирлардан соғиб олинган сут миқдоригина акс этганди. Ишлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги сводка тайёрланмас экан.

— Шу кунгача қанча маҳаллий ўғит жамғарилганлигини, қанча ер текисланганлигини ва қанча майдон ғўзапоялардан тозаланганлиги ҳамда қанча ариқ-зовурлар тозаланганлигини, қанча механизатор, ишчи дала ишларида қатнашаётганлигини айтиб бероласизми?

— ...

Усмон Юсупов номли совхозда бош агроном Т. Ешмуротов билан суҳбатлашдик.

— Ўтган қишлоқ хўжалиги йилида пахта тайёрлаш плани бажарилмади, — деди у. — Гектаридан пландаги 20,4 центнер ўрнига 14,6 центнердан ҳосил олинди. Шаҳардан ёрдамчи бўлмади. Шу сабабли йиғим-терим декабрь ойининг ўрталаригача чўзилиб кетди. Т. Ешмуротов оқсаш сабабларини пахтачиликни комплекс механизациялашдаги қолоқлик ва пахта териш машиналари, кўсак узиш, чувиш агрегатларини унумли ишлатишдаги камчиликлардан эмас, ишчи кучи камлиги-ю, шаҳарликлар ёрдамига муҳтож эканликларидан қидирарди.

Шу долзарб кунларда совхозда ҳар куни маҳаллий ўғит жамғаришда қатнашадиган 30 та трактор-тележкадан 12—15 таси ишлаяпти. Ҳар бир трактор тележкада 15 тонна ўрнига 8—10 тоннадан маҳаллий ўғит жамғариляпти.

Ўтган йил декабрь ва шу йил биринчи кварталида дала ишлари юзасидан қандай ишларни планлаштиргансизлар? Шулардан қайсилари бажарилди, қайсилари бажарилмасдан қолди? Шулар ҳақида гапириб берсангиз.

— Анчагина иш қилинди, лекин қанчалиги эсимда йўқ, — жавоб қилди бош агроном.

— Дала ишлари бўйича кундалик маълумот борми?

— ...

Райондаги хўжаликларнинг қайси бирида бўлсангиз ҳам сизга кўкламга тайёргарликнинг боришини эмас, ўтган йилги камчиликларни, йўл қўйилган хатоликларни такрор-такрор айтиш билан чекланишади.

Биз район агросаноат бирлашмасига келганимизда бирлашма раисининг биринчи ўринбосари А. Избосканов Нукусга коллегияга кетишга шошилаётган экан.

— Бу ерда сиздан бошқа ким бор?

— Баъзилар ўз ишлари билан банд, баъзилар эса командировкада. РАПОда одам йўқ ҳисоби, — деди А. Избосканов.

— РАПО кенгаши раиси У. Бекимбетов, раис ўринбосари Н. Сулаймонов Тошкентда, яна бир ўринбосари — Б. Қурбонов ва бош экономист И. Абдумуродов Нукусда. Сиз билан инженер-мелиоратор Ж. Султонов гаплашади, — деганича шошиб чиқиб кетди. Ж. Султоновни изласак у ҳам Нукусга кетиб қолибди. Кўриниб турибдики, районда ўтган йилги йўл қўйилган камчиликлар ва нуқсонлардан хулоса чиқариб олинмаган. Дала ишларининг ҳозирги суръати ҳам, сифати ҳам талабга жавоб бермайди. Район агросаноат бирлашмаси, хўжаликларнинг раҳбар ва мутахассислари аҳволни ўнглаш учун шошилинч чоралар кўриш ўрнига ёппасига турли йиғилишлар, кенгашлар, командировкаларга боришни одат қилиб олишган. Бизнинг бу ўринда Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети ва маҳаллий партия, совет, касаба союз ташкилотлари раҳбарлари номига айтадиган танқидий эътирозларимиз бор. Ҳар хил ўқишлар, семинарлар, колхозчи ва ишчиларни, айниқса, хўжалик раҳбарларини ёппасига отпускага чиқариш, ҳар хил ташкилий тадбирларни қиш ойларида ўтказиш белгиланиши дала ишларининг назоратсиз қолиб кетишига олиб келмоқда. Бу ҳақда жиддий ўйлаб кўриш лозим. Чунки куздаги ҳосилнинг тақдирини турли-туман тадбирлар эмас тайёргарлик ишларининг қандай ташкил этилганлиги белгилайди.

Юқорида тасвирлаганимиздек, Чимбой райони пахтакорлари, шоликорлари, механизаторлари кузги-қишги ишларни вақтида сифатли уддаламаганлиги учун баҳорга келиб экишни муваффақиятли ўтказишга қийналиб қолмоқдалар. Сабаби, кўкламга пухта тайёргарлик кўрилмагани учун ишчи ва техника кучларидан самарали фойдаланиб бўлмаяпти. Экишга жалб қилинган техникалар тез ишдан чиқиб қолмоқда. Кунлик экиш графиклари бажарилмасдан қоляпти. Чигит экиш кунига 565-570 гектардан ортмаяпти. Шу кунгача районда чигит экиш плани атиги 29 процентга бажарилди. Шоли, маккажўхори ва бошқа деҳқончиликнинг ҳозирги аҳволи шу кун талабларига сира ҳам жавоб бермаяпти. Боғ-роғлар, токзорлар бунёд қилишда ҳам сусткашлик кўрсатилмоқда.

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

СССР Олий Советини чақириш тўғрисида

СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ун биринчи чақириқ Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг тўққизинчи сессияси 1988 йил 24 май куни Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
А. ГРОМИКО.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1988 йил, 22 апрель.

* * *

СССР Олий Совети Президиуми ўн биринчи чақириқ СССР Олий Совети тўққизинчи сессиясининг муҳокамасига қуйидаги масалаларни киритиш кўзда тутилганини маълум қилади:

1. Кооперация тўғрисида СССР Қонуни лойиҳаси ҳақида.
2. КПСС XXVII съезди қарорлари асосида уй-жой ва маданий-маиший қурилиш программасини бажаришни таъминлаш борасида совет ва хўжалик органларининг иши тўғрисида
3. СССР Олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисобот.
4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

ХАНОЙГА БОРА ТУРИБ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети секретари Г. П. Разумовский бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети делегацияси Вьетнам Социалистик Республикасига бора туриб, 23 апрель куни Тошкентда тўхтаб ўтди.

Тошкент аэропортида Г. П. Разумовскийни ва КПСС Марказий Комитети делегациясининг бошқа аъзоларини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретарлари А. С. Икромов, В. Н. Лобко, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий-округи қўшинлари қўмондони Н. И. Попов, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. **(ЎзТАГ).**

Совет — Ливан дўстлиги мустаҳкамланаверсин

Тошкент жамоатчилиги вакиллари Совет— Ливан дўстлиги кунларида қатнашиш учун 22 апрелда Ливан Республикасидан Ўзбекистон пойтахтига келган меҳмонларни хушнудлик билан кутиб олдилар. Делегацияга шу мамлакат парламентининг аъзоси, Ливан — Совет дўстлиги жамиятининг президенти Мерван Хамаде бошчилик қилмоқда.

Ливанлик меҳмонлар республика пойтахти Марказий майдонидаги В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар ҳамда Парадлар хиёбонидаги Номаълум солдат қабрига гулчамбар қўйишди.

Ливандан келган делегация В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалига, «Ташсельмаш» заводига борди. Тошкент жамоатчилиги вакилларининг В. И. Ленин туғилган куннинг 118 йиллигига бағишланган тантанали йиғилишида қатнашди.

Делегацияни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев қабул қилди. **(ЎзТАГ).**

М. С. ГОРБАЧЕВ Ж. ШУЛЬЦ БИЛАН УЧРАШДИ

22 апрель куни М. С. Горбачев Қўшма Штатларнинг давлат секретари Жорж Шульцни қабул қилди. Бўлажак олий даражадаги тўртинчи Совет — Америка учрашуви — унинг мазмуни қандай бўлиши кераклиги ва унинг муваффақияти учун қандай муҳит зарурлиги бош мавзу бўлди.

М. С. Горбачев суҳбатни бошлар экан, давлат секретарининг, одамлар меҳмонга борганларида нима дейишларинигина эмас, уйларида нима дейишларини ҳам тинглаш муҳимдир, деган мулоҳазасига қўшилди. Шу нуқтаи назардан Совет Иттифоқида АҚШ Президентининг кўпчилик ўртасида сўзлаган кейинги нутқларига эътибор берилмаслиги мумкин эмас эди. Кейинги вақтларда Совет — Америка муносабатларининг ривожланишига ижобий баҳо бериб, муболағага йўл қўйдик, деган хаёлга бормоқчи эмасмиз. Бу фикр, бизнинг назаримизда, иккала томон бир-бирига бирмунча реалистик ёндаша бошлаганлигига, эски қарашлардан қутула бошлаганига, фақат ўз манфаатларини ўйлаб, ўз қарашларини иккинчи томонга тиқиштириш йўлидаги уринишлардан халос бўла бошлаганига асосланади.

Бироқ ҳали яқиндагина Вашингтонда айтилган гапларга ва қилинган ишларга қарамай, яна бизга насиҳат ўқимоқдалар, ўзимизни қандай тутишимиз ҳақида бизга йўл-йўриқ бермоқдалар. Бизнинг ташқи сиёсатимизга фақат салбий баҳо, АҚШ маъмуриятининг сиёсатига эса фақат ижобий баҳо берилмоқда, бунинг устига Совет — Америка муносабатларида эришилган ҳамма натижалар зўравонлик сиёсатининг ва «Советларга тазйиқнинг» самараси деб талқин этилмоқда. Бинобарин «зўравонлик концепцияси» Никарагуага, Панамага нисбатан, Форс кўрфазида куч намойиш этиш билан ҳам мустаҳкамланмоқда.

Мана шу хатти-ҳаракатларда биз яна сиёсий реалликлар билан ҳисоблашишни истамасликни, бошқаларнинг манфаатларини, манфаатлар мувозанати принципини менсимасликни кўриб турибмиз.

Хўш, буни нима билан изоҳлаш мумкин, нималар содир бўлаяпти ўзи? деган савол туғилади. Сайловолди кампанияси давом этаётганини, эски мафкуравий сарқитлар борлигини тушунамиз. Аммо дунё олдидаги масъулият ҳам борку, ахир.

Ҳар қандай маъмурият ўз мамлакатининг манфаатларини ҳимоя қилиши биз учун реалликдир, деб сўзини давом эттирди М. С. Горбачев. Аммо бу манфаатлар халқнинг хоҳиш-иродасини ифодалаши кераклиги равшан. Биз Америка жамоатчилигининг кайфиятини синчиклаб кузатаяпмиз. Совет кишилари каби американиклар ҳам мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни яхшилаш нишоналарини астойдил табриклаётганликларини мамнуният билан қайд этамиз. Америкадаги кўп кишилар келажакка назар ташлаб, муҳолифлик сақланиб қолишини хоҳлаш бир ёқда турсин, ҳатто «рақобат» сўзи ҳам уларга мақбул эмаслиги маълум бўлди. Кўпчилик — дўстона муносабат тарафдоридир.

Модомики шундай экан, СССРнинг принципиал масалаларда ён беришини кўзлайдиган ва аслида қуролланиш пойгасини оқлайдиган расмий ваъзлар кимнинг манфаатларини ифодалайди? Олиб борилаётган музокаралар чоғида, шу жумладан, Р. Рейганнинг Москвага қиладиган визити билан боғлиқ музокараларда ўқтин-ўқтин нишона бериб турган тўғаноқ солиш йўлидаги уринишнинг сабаби мана шу эмасмикан?

Наҳотки 15 йиллик танаффусдан кейин ва ҳозирги совет раҳбарияти билан бўлиб ўтган учта учрашувдан кейин АҚШ Президентининг СССРга қиладиган визити яна «сиёсий саводхонлик»дан — мавжуд реалликлар хусусидаги изоҳлардан иборат қилиб қўйилса, бу реалликлар билан ҳисоблашмаслик эса хатарлидир.

Ҳозир, деди сўзини давом эттириб М. С. Горбачев, тор амалиётчилик ёмон тарафга судрамоқда. У тафаккурни букиб қўяди, ҳозирги дунёга кенг назар ташлашга, ҳар бир халқ ўз йўлини эркин танлаб олиши ҳурмат қилинмаса, инсониятнинг келажаги йўқ эканини англаб олишга ҳалақит беради. Бусиз эса конкрет муаммоларни ҳал этиш доимо боши берк кўчага кириб қолаверади. Бусиз СССР билан АҚШ каби давлатлар ўртасида мукаммал ўзаро алоқа бўлмайди. Шу сабабли биз Совет — Америка муносабатлари тубдан қайта қуришга муҳтож, деб такрорлаяпмиз. Гўё биз «заиф» бўлганимиз учун буни такрорлаяпмиз, деган янглиш фикрдан, ҳозирги совет раҳбариятининг аҳволи барқарор эмас, у ташқи сиёсат соҳасида қандайдир муваффақиятдан манфаатдор, шунинг учун ҳам американикларни ҳамкорликка рози бўлинглар, деб «ялинмоқда» деган янглиш фикрдан халос бўлиш пайти келди. Реал сиёсатни бундай бемаъни гап асосига қуриб бўлмайди. Замоннинг ўзи жаҳоншумул аҳамиятга молик муаммоларни ҳал этиш учун яратган имкониятни бой бериб қўйиш мумкин, холос.

Шу нуқтаи назардан инсон ҳуқуқлари мавзуида гап бўлди.

Ниҳоят бу мавзуда принципиал жиҳатдан келишиб олиш керак, деди М. С. Горбачев. Кейинги вақтларда бу мавзудаги музокаралар ва бошқа мулоқотлар амалий тус олган бўлишига қарамай, АҚШ томонининг унга ёндашуви бизнинг ички ишларимизга аралашишга қаратилган муҳолифлик руҳида қолмоқда: бизга доимо талаблар қўймоқдалар, шартлар айтмоқдалар, даъволар қилмоқдалар.

Биз шу вақтга қадар оғир-вазмин бўлиб турдик. Бироқ, башарти биз ҳам шундай йўл тутадиган бўлсак — бизда ҳам жуда кўп масалалар хусусида қиладиган даъволаримиз бор, у ҳолда Совет — Америка муносабатларида шундай муҳит вужудга келиши мумкинки, унда бошқа ҳеч қандай масалаларни ҳал этишнинг иложи қолмайди. Совет ва Америка жамиятларининг қадриятлари турлича эканини, шу сабабли нима яхши-ю, нима ёмонлиги хусусидаги ўз тартиблари ва ўз тасаввурларини тиқиштиришга уринмаслик кераклигини узил-кесил тушуниб олмоқ керак. Ҳар бир мамлакатнинг ўз муаммолари кўп, бас шундай экан, уларнинг ҳар бири ўз муаммолари билан ўзи билганича шуғулланаверсин. Бу гап бир-бирини ўзаро ўрганишни, маданият, илм-фан ва шу каби соҳалардаги айирбошлашни истисно этмайди, балки тақозо қилади. Одамларнинг ўзлари аҳволни кўрсинлар ва ҳамма нарсани баҳоласинлар. Биз Қўшма Штатларга таълим бермоқчи эмасмиз ва унинг ҳам бизга таълим бериш ҳуқуқини тан олмаймиз.

Суҳбатда регионал муаммолар шу жумладан, Эрон-Ироқ уруши билан боғлиқ муаммолар ҳақида гаплашиб олинди.

Афғонистон хусусидаги Женева битимларига юқори баҳо берилди. СССР билан АҚШ Афғонистон муаммосини бартараф этиш жараёнида қандай иш тутишларига қараб бутун дунё халқаро вазиятни соғломлаштирувчи омил бўлмиш Совет — Америка муносабатларининг қадр-қиммати ҳақида фикр юритади, деди М. С. Горбачев. Башарти у ёки бу томон — Афғонистон мустақил, бетараф, қўшилмаган давлат бўлиб қолиши керак, деган принципга зид иш тутишга берилиб қолса, жуда хатарли бўлур эди.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари билан АҚШ Президентининг Москвада бўлажак учрашувида муҳокама қилиниши мумкин бўлган асосий масалалар кўриб чиқилди. Э. А. Шеварднадзе билан Ж. Шульцнинг учрашувлари вақтида ва делегацияларнинг Женевадаги музокаралари чоғида катта иш қилинганлиги қайд этилди. Аммо ҳал бўлмаган муаммолар бор. Аввалгидек, биз эҳтимол тутилган ҳужжатларни Президент Рейган Москвага келгунча узил-кесил тайёрлаб қўйиш тарафдоримиз, деди М. С. Горбачев.

Суҳбатдошлар илгари Вашингтонда эришилган натижалар билан чекланиб бўлмайди, деган фикрга келдилар. Олий даражадаги тўртинчи учрашувнинг муҳим якунларига эришиш мумкин ва зарур.

АҚШ Президентининг май охири — июнь бошларида СССРга визити программаси асосан қабул қилинди.

Пировардида М. С. Горбачев москвадагилар бўлажак Совет — Америка учрашуви ўзаро ҳурмат руҳида ва реалистик асосда ўтади, олға томон қўйилган янги қадам бўлади ҳамда аниқ-равшан ва катта натижалар билан нишонланади, деб умид қилаётганликларини Президентга етказишни сўради. Бу ерда АҚШ Президенти икки буюк халқ ўртасидаги муносабатларга муносиб даражада кутиб олинади.

Учрашувда Э. А. Шеварднадзе, А. Ф. Добринин, С. Ф. Ахромеев, А. А. Бессмертних, К. Пауэлл, Р. Рижуэй, П. Нитце, элчилар Ю. В. Дубинин ва Ж. Мэтлок қатнашдилар.

(ТАСС).

АКТИВЛАР ЙИҒИЛИШИ

САМАРҚАНД, 23 апрель (ЎзТАГ). Самарқанд область партия-хўжалик активининг йиғилиши бўлиб ўтди. Мазкур йиғилишда 2000 йилгача бўлган даврда халқ истеъмол товарларини ишлаб чиқариш ва хизмат соҳасини ривожлантиришнинг комплекс программаси қандай бажарилаётганлиги муҳокама қилинди.

Йиғилишда область партия комитетининг биринчи секретари Н. Р. Ражабов нутқ сўзлади.

• *Партия турмуши: жанговарлик кўриги*

ТАЛАБ БАРЧАГА БАРОБАР

Ёғочни қайта ишлаш цехи станокчилар бригадасининг бошлиғи А. Садриев жанговарлик кўриги жараёнида КПСС сафидан чиқарилди. Кўпчилик ҳайрон: наҳотки, нима учун? Ахир, у энг яхши мутахассислардан ҳисобланар эди-ку!

Дарҳақиқат, Садриев қарийб 20 йилдан бери шу корхонада ишларди. Комбинатга кўп меҳнати сингган Анча шогирдлар етиштирган. Хўш, меҳнат ветеранига нисбатан сўнгги чорани қўлланишга нима мажбур этди? Биз ана шу савол билан Янгиер қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинати партия комитети секретари А. Эленскаяга мурожаат этдик.

— Садриев ҳақиқатан ҳам цехда энг илғор бригада бошлиқларидан ҳисобланарди, — деди у, — ишнинг кўзини биларди. Бироқ ҳар тўкисда бир айб деганларидек, унинг ҳам тузалмас нуқсони бор эди. Ичкиликка ружу қўйганди. Аста-секин коллективда обрўсини йўқота бошлади. Цех партия ташкилоти тажрибали ишчи билан кўп шуғулланди. Оилавий шароити билан танишди. Хотини Рая опа — оқила аёл. Фарзандлари уйли-жойли бўлиб кетишган. Хуллас, ишда ҳам, турмушда ҳам Садриевнинг ичкиликка берилиши учун ҳеч қандай жиддий сабаб йўқ эди. Шунга қарамай, у бу ярамас одатдан воз кеча олмади. Охири, коммунистлар уни ўз сафларидан чиқардилар.

Кўзингиздан билиб турибман. Барибир, Садриевга ачиняпсиз. Ҳа, биз ҳам ачинамиз. Лекин лоқайдлик, юзхотирчилик қилаверсак, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш қийин бўлади. У қанчалик керакли одам бўлмасин, коммунист номига доғ туширганлиги учун муносиб жазосини олди. Бульдозерчи Александр Андреевга нисбатан ҳам ана шундай принципиал муносабатда бўлдик. Ичкиликка берилганлиги учун у ҳам партия сафидан чиқарилди, ҳатто ишдан ҳайдалди. Шу ўринда бизни бағритошликда айбламаслигингиз учун бир мисолни айтаман. Андреевни яқинда хотини бошлаб келди. У ҳеч қаердан иш топа олмабди. Рафиқасининг илтимосини ерда қолдирмадик. Андреевни яна ишга олдик. Лекин аввалги ўрнига тикламадик, балки янгитдан қабул қилдик.

Илгари ҳам жанговарлик кўриги ўтказганмиз. Ўшанда, очиғини айтсам, бу масалага бироз юзаки ёндашилган эди. Аҳвол шунчаликка бориб етдики, ҳатто коммунистлар билан бўладиган суҳбат анкетасини уларнинг ўзлари тўлғазишига имкон берилди. Шундан кейин ҳам кўрикни принципиал, холисона ўтказиш ҳақида гап бўлиши мумкинми ахир? Ана ўшанда биз Садриевга ўхшаган коммунистларга нисбатан ҳам лоқайд муносабатда бўлдик. Ўша пайтда очиғи, кишиларга фақат ишчи кучи сифатида қаралди. Планни бажарса бўлди, унинг маънавий дунёси, оилавий ҳаёти, эзгу нияти билан ҳеч ким қизиқмасди. Шу туфайли ҳам 1985 йилда бошланган жанговарлик кўригимиз ўз-ўзидан расмиятчилик ботқоғига ботиб кетди.

Ўтган йили жанговарлик кўригини қайтадан бошлашга аҳд қилдик. Бунга аввало пухта тайёргарлик кўрилди. Кўрик ўтказиш шартлари билан барча цех партия ташкилотлари, коммунистлар таништирилди. Кўрик ўтказиш комиссияси аъзоларини асосан илғор ишчилар, партия, меҳнат ветеранлари, принципиал коммунистлардан танладик. Аввалига кўпчилик бу гал ҳам кўрик расмиятчилик учун бўлса керак, деб ўйлашди. Аммо ўтказилаётган жиддий тадбирлар, принципиал суҳбатлар ҳаммани ҳушёр торттирди. Аста-секин меҳнат коллективларида маънавий психологик муҳит ўзгара бошлади. Кўрик ўтказиш комиссиялари фақат коммунистлар билангина эмас, балки касаба союз, комсомол активлари билан ҳам суҳбатлашмоқда. Уларнинг меҳнат фаолияти, шахсий ҳаёти, эзгу ўйлари билан қизиқаётир. Бундай эътибордан таъсирланган ишчи ва хизматчилар ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга, меҳнат ва яшаш шароитларини яхшилашга қаратилган қатор таклиф ва мулоҳазаларини баён этмоқдалар, қўшимча резерв ва имкониятларни кўрсатмоқдалар.

...Секретарнинг гапларида жон бор. Комбинатда жанговарлик кўриги ҳақиқатан ҳам юксак сиёсий талабчанлик асосида ўтмоқда. Буни 2-темир-бетон маҳсулотлари заводи цех партия ташкилоти фаолиятидан ҳам билса бўлади.

Кўрикнинг ҳар босқичи якунлари завод коммунистларининг принципиал муҳокамасидан ўтаётир. Партия йиғилишида ҳар бир раҳбар, ҳар бир коммунист ҳатти-ҳаракатига ҳаққоний, холисона баҳо берилляпти. Камчиликларни хаспўшлаш, ютуқларни ортиқча кўкка кўтариш каби иллатлар йўқ. Бу кўрикнинг коммунистлар билан суҳбат босқичи якунлари кўриб чиқилган йиғилишлардан ҳам аён:

«Р. Аҳмедов — завод партия ташкилоти бюроси аъзоси. Унга ёшлар билан ишлаш вазифаси топширилган. Бироқ Аҳмедов партия топшириғини виждонан бажармаяпти. Ёшларнинг истаклари ва талаблари билан унчалик қизиқмайди. Маҳаллий газеталарни мунтазам ўқиб бормайди...

ЙИҒИЛИШ ҚАРОР ҚИЛАДИ: Р. Аҳмедовга ёшлар билан ишлашни бўшаштириб юборганлиги кўрсатиб ўтилсин.

Унга завод комсомол ташкилоти жанговарлигини ошириш, ёшларнинг меҳнат, дам олиш ва спорт билан шуғулланишлари учун етарли шарт-шароитлар яратишга бош-қош бўлиш вазифаси топширилсин.

Н. ИВАНОВА — партия группаси ташкилотчиси. Партия йиғилишларида актив иштирок этмайди. Группа аъзоларининг ижтимоий фаоллигини оширишга эришолмаяпти...

ЙИҒИЛИШ ҚАРОР ҚИЛАДИ: партия группаси ишига раҳбарликни бўшаштириб юборганлиги учун коммунист Н. Ивановага виговор эълон қилинсин.

Унга группа ишини жонлантириш, коммунистларнинг меҳнат активлигини ошириш вазифаси топширилсин. Тўрт ойдан сўнг бюро мажлисида ҳисоботи тинглансин.

К. КАМОЛОВ — шаҳар партия комитети аъзоси, бригада партия группаси ташкилотчиси. У партия группаси етакчиси, маъмурият фаолиятини контрол қилиш комиссиясининг аъзоси сифатида етарли иш олиб бормаяпти. Доимо хотиржамлик позициясида туради, йиғилишларда актив иштирок этмайди...

ЙИҒИЛИШ ҚАРОР ҚИЛАДИ: К. Камоловга партия топшириғига масъулиятсиз муносабатда бўлганлиги учун виговор эълон қилинсин.

Ундан бригадада партия-комсомол группаси ролини ошириш, партия топшириқларига масъулият билан қараш талаб этилади».

10-протоколдан кўчирма. 1987 йил 15 декабрь.

Ҳозирги пайтда ўн бир цех партия ташкилоти ва саккиз партия группасига бирлашган коммунистлар меҳнатда, ижтимоий ҳаётда барчага намуна бўлишга интилишаётир. Жанговарлик кўриги корхона бутун коллективининг ҳам ижтимоий активлигини оширмоқда. Комбинатда ишлаб чиқариш планлари ошириб бажарилмоқда. Рақамларга назар ташланг: 1986 йилда комбинат бўйича 14548 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 14770 минг сўмликка етди. 1985 йилда брак маҳсулот 0,28 процентни ташкил қилган эди. Ўтган йили бу рақам 0,03 процентга камайди. Корхона бўйича ҳозирги пайтда уч бригада шахсий тамға билан ишлаяпти. Брак маҳсулот ишлаб чиқаришга қарши кураш қатъий йўлга қўйилган. 1986 йилда сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқарганлиги учун айбдор шахслардан 2664 сўм, 1987 йилда эса 2164 сўм ундирилди. Мутахассисларнинг фикрича, комбинатда ишланаётган юқори босимга чидамли қувурлар Иттифоқдаги турдош корхоналар ишлаб чиқараётган маҳсулот сифатига қараганда яхшироқ экан.

Умуман, ҳозир комбинат ҳаётининг барча жабҳаларида ижобий ўзгаришлар кўзга ташланмоқда. Айниқса, бу ерда инсон омилини жонлантиришга эътибор кучайганлиги диққатга сазовордир. Ишчиларнинг дам олишлари, меҳнат фаолиятларини қайта тиклашлари учун қулай шарт-шароитлар яратилган. Сменадан ташқари пайтларда улар маданият саройидаги турли тўгаракларга қатнашадилар. Клуб қошидаги халқ театрининг номи областда машҳур. «Целинник» стадионида эса футбол мастерлари қатори юзлаб янгиерликлар спортнинг ҳар хил турлари билан шуғулланиш имкониятига эга. Комбинатдаги ёрдамчи хўжалик ҳам ишчиларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда катта роль ўйнаётир. Хўжаликда 1500 бош чўчқа, 300 бош сигир, 50 бош қўй ва 100 уя асалари бор.

Корхонанинг ичидаги «Табиат ноз-неъматлари» дўконидан қишин-ёзин қишлоқ хўжалик маҳсулотлари аримайди. Ўтган йили ёрдамчи хўжаликда ҳар бир ишчи ҳисобига 50 килограммдан гўшт етиштирилганлигининг ўзи кишини қувонтиради. Шундай шарт-шароитлар бўлгандан сўнг меҳнатда ҳам самара бўлиши табиий-да.

— Биласизми, партия қуйи бўғинларининг активлигини ошириш осон бўлмади, — дейди суҳбатни давом эттириб партком секретари А. Эленская, — жанговарлик кўригининг бошланғич босқичида партия комитетининг аъзолари яхши ишлашди. Ишни юргизиш учун ҳар бир тадбирга ўзимиз бош бўлишимизга тўғри келди. Цех партия ташкилотларида жанговарлик кўриги ўтказувчи комиссия аъзолари билан уйма-уй юрдик, мактабларга, болалар боғчаларига, кутубхоналарга бордик, ишлаб чиқариш участкаларида бўлдик. Комиссиялар фаолиятини аниқ мақсадга йўналтириб турганимиз сал ўтмай ижобий натижа берди. Болалар боғчасига бориб, тарбиячилар билан суҳбатлашдик. Боғчага болаларни кўпроқ оналари олиб келиши, оталар эса боғча тугул, ҳатто мактабдаги ота-оналар мажлисига ҳам камдан-кам бориши аниқланди. Суҳбатлар чоғида ана шулар айтилганда айрим оталар уялиб, бундай ҳоллар қайтарилмаслигига ваъда беришди.

Эндиликда жанговарлик кўриги комиссияларининг ўзи самарали иш олиб бораётир. Биз — партком аъзоларига эса фақат контрол қилиб бориш қолди, холос. Коммунистларнинг активлиги ошиб бораётганлигини яна бир мисолдан билса бўлади. 2-темир-бетон буюмлари заводи цех партия ташкилотининг энг кейинги йиғилишини олиб кўрайлик. Унда иштирок этган 14 коммунистнинг ўн нафари сўзга чиқди. Нотиқлар сўзининг мазмуни ҳам ўзгарди. Аввалгидек докладда айтилган гапларни тасдиқлайвериш, ўз манфаатларини кўзда тутиб гапириш ҳолларини энди учратмайсиз. Коммунистлар энг аввало, давлат, корхона тақдири ҳақида қайғурмоқдалар. Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга тўсқинлик қилаётган нуқсонларни қайд қилиб, хўжасизлик, боқибеғамлик, масъулиятсизлик кўринишларини принципиал танқид қилмоқдалар. Эндиликда танқид кўпроқ қуйидан юқорига бўлаётганлиги характерлидир.

Суҳбатимизга 2-завод цех партия ташкилоти секретари Лилия Ханякинани ҳам жалб қилдик. У тунги сменадан сўнг бироз дам олиб, партия ҳужжатларини тартибга солиш учун келаётган экан. Цех партия ташкилоти секретарининг кабинетига кирдик. Сиёсий адабиётлар, диаграмма ва кўрсаткичлар, корхона партия ташкилоти структураси чизилган плакатлар қўйилган кенг, шинам хона. Корхонадаги барча цех партия ташкилотлари мана шундай кабинетларга эга эканлиги ҳам эътиборга лойиқ.

Кранчи аёл Л. Ханякина — шаҳар Советининг депутати. Депутатлик бурчини адо этиш билан бирга, завод коммунистларига ҳам муносиб етакчилик қилмоқда. Ишлаб чиқаришда, жамоат ишларида актив. Ўзига, ўзгаларга талабчан. Керак бўлса комбинат раҳбарлари ҳузурига кириб, масалани кўндаланг қўяверади. Хуллас, бошлаган ишини охирига етказмасдан қўймайди...

Партия комитети секретари уни шундай таърифлаётганди, Ханякина хижолатдан қизариб гапни бошқа томонга буриб юборди.

— Бизни ташвишга солаётган асосий нарса, — деди у, — заводни реконструкциялаш масаласидир. Уч йилдан бери корхона трест раҳбарларидан фақат қуруқ ваъда эшитамиз, холос. Ахир реконструкциялаш ишини амалга оширмай туриб, завод келажаги ҳақида, кўпроқ ва сифатлироқ қурилиш материаллари ишлаб чиқариш ҳақида ўйлаш мумкинми?

Коммунистнинг ташвишланганича бор. Ҳақиқатан ҳам корхонанинг айрим завод ва цехлари реконструкцияга муҳтож, дастгоҳларни янгилаш, меҳнат шароитини яхшилаш лозим. Зеро муаммоларни ҳал қилиш эса, чўл зоналарида кўплаб янгидан-янги турар-жойлар, суғориш иншоотлари, мактаблар, болалар боғчалари барпо этиш имкониятини беради. Ҳозир партия комитети корхона маъмурияти билан биргаликда ана шу тадбирларни тезроқ амалга ошириш йўлида изланмоқда. Гап фақат юқори партия, совет ва хўжалик органлари томонидан комбинатдагилар ташаббусини қўллаб-қувватлашда, уларга керакли ёрдамни вақтида бериб туришда қолган.

Ҳа, ишчи қалбига қулоқ солиш зарур. Ишчи виждони бутун фаолиятимиз мезонидир.

Янгиер шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари К. АБДУЛЛАЕВ шарҳи:

1985—1986 йилларда ҳам шаҳардаги 90 та бошланғич партия ташкилотида жанговарлик кўриги бошланган эди. Бироқ кўп жойларда ишга юзаки, расмиятчилик билан қаралгани учун бу муҳим тадбир бесамара қолиб кетди.

Эндиликда кўрикка жиддий эътибор беряпмиз. Бу тадбирга навбатдаги кампания сифатида қараш ҳолларига барҳам берилди. Ҳозирги пайтда икки мингга яқин аъзоси бўлган 71 та бошланғич партия ташкилотининг 66 тасида кўрик муваффақиятли ўтмоқда. Шу кунга қадар 690 коммунист, 100 нафар партиясиз раҳбар ва мутахассис, 98 комсомол аъзоси билан суҳбат ўтказилди.

Кўрикнинг коммунистлар билан суҳбатлашиш босқичи якунларига кўра шаҳар бўйича беш коммунист партия сафидан чиқарилди. 34 кишига партиявий жазо берилди. 14 коммунистнинг КПСС Устави ва Программаси талабларини қандай бажараётганлиги ҳақидаги ҳисоботларини эшитиш бошланғич партия ташкилотларига ҳавола этилди.

Жанговарлик кўриги партия ташкилотларида фаолиятларини қайта қуришга, коммунистлар ва партиясиз активларнинг сиёсий-маънавий сифатларини аниқлашга, омманинг ижтимоий активлигини оширишга хизмат қилаётир. Кўрик мобайнида аниқланган камчилик ва нуқсонлар, коммунистлар томонидан билдирилган таклиф ва мулоҳазалар шаҳар партия комитети томонидан умумлаштирилиб, уларни амалга ошириш чора-тадбирлари белгиланмоқда.

Хуллас, бошланғич партия ташкилотларининг жанговарлиги кўриги меҳнаткашларни КПСС XXVII съезди қарорларини амалга ошириш учун сафарбар этишга, қайта қуриш ва жадаллаштириш ишига хизмат қилмоқда.

А. РАҲИМБЕРДИЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Кадрлар ўқуви

Тошкент Олий партия мактаби, совет ва идеология кадрлари малакасини ошириш факультетида Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон область партия комитетлари, область ижроия комитетлари, Олий Совет Президиумлари, Министрлар Советлари, Госпланлари, халқ контроли комитетлари, касаба союз советлари, ЛКСМ Марказий Комитетлари, министрликлари, идоралари аппаратлари бошланғич партия ташкилотлари секретарларининг семинари тугади.

Семинар қатнашчилари олти кун мобайнида социалистик қурилиш марксча-ленинча назарияси ва практикасининг энг муҳим масалалари, КПСС ва Совет давлатининг ташқи сиёсий йўли, мамлакатда кенг қулоч ёйган қайта қуришнинг революцион характери ва уни идеологик жиҳатдан таъминлаш тўғрисидаги лекциялар курсини тингладилар. Ўқиш жараёнида партия XXVII съездининг, КПСС Марказий Комитети шундан кейинги Пленумларининг материаллари чуқур кўриб чиқилди, туб иқтисодий ислоҳотнинг асосий йўналишлари, совет жамияти турмушининг ҳамма томонларини демократиялаштиришнинг асосий йўналишлари, миллатлараро муносабатларнинг, социалистик қонунчиликни мустаҳкамлашнинг, атеистик тарбия ва қарши пропаганданинг муҳим проблемалари муҳокама қилинди.

Бошланғич партия ташкилотлари мустақиллигини ривожлантириш ва жанговарлигини оширишга, янги тарихий шароитларда партия иши шакл ва методларини янгилашга, коммунистларни аттестациядан ўтказишга, партияга қабулни такомиллаштириш ва ёш коммунистлар билан ишлашга, партия ички демократиясини янада чуқурлаштиришга, ташкилий-партиявий ишларнинг бошқа томонларига катта эътибор берилди. Амалий ўйинлар ўтказилди, орттирилган иш тажрибалари баҳам кўрилди. Семинар қатнашчилари Тошкент область партия комитетининг, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг, республика Енгил саноат министрлиги ҳамда Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг бошланғич ташкилотларида бўлдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ташкилий-партиявий ишлари бўлимининг мудири П. В. Догонкин, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг масъул ходимлари, Ўзбекистон ССР Прокуратураси, республика министрликлари ва идораларининг раҳбарлари, олимлар семинар қатнашчилари ҳузурида сўзладилар.

(ЎзТАГ).

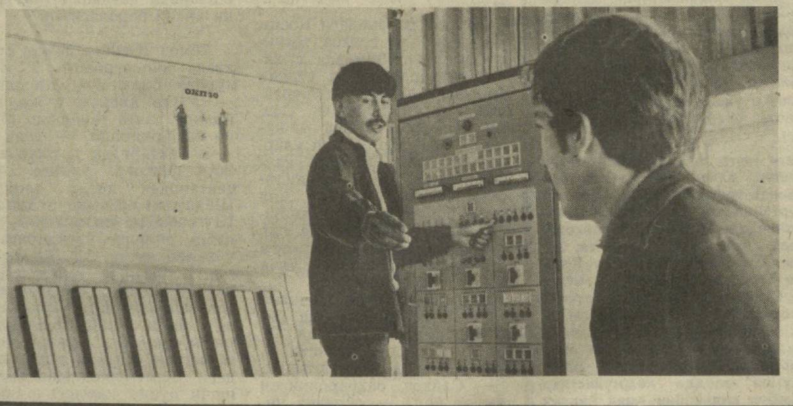

Янгийўл районида янги автоматик газ тўлдириш компрессор станцияси ишлай бошлади. У бир кеча-кундузда 500 тагача баллонни тўлдириш қувватига эга.

Суратда: (чапдан-ўнгга) станциянинг смена мастери Э. Илимдоров ва компрессор установкасининг машинисти Р. Идрисов.

А. Горокрик, В. Миленький фотоси. (ЎзТАГ).

ҲИСОБ-КИТОБ АНИҚ БЎЛСИН

КООПЕРАТИВ АЪЗОЛАРИ ДАРОМАДЛАРИДАН, ШУНИНГДЕК БУ КООПЕРАТИВЛАРДА МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ ЁКИ ПУДРАТ ШАРТНОМАСИГА КЎРА ИШЛАЙДИГАН ШАХСЛАР ИШ ҲАҚИДАН СОЛИҚ ОЛИШ ТАРТИБИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТЎҒРИСИДА.

Республикамизда кооператив фаолиятининг тараққиёти ижобий аҳамият касб этиши билан бирга, баъзи салбий ҳолатларни ҳам келтириб чиқармоқда.

Давлат томонидан кооператив фаолиятини ривожлантириш мақсадида кооператив даромадларига имтиёзли солиқ жорий этилган эди. Маълумки, кооперативлар ташкил этилган дастлабки йилда бюджетга икки-уч процент миқдорида даромад солиғи тўлайдилар. Иккинчи йили эса 3-5 процентдан, ундан кейин эса хом ашё, материаллар, амортизация, бошқа муассасаларга тўланган тўловлар, транспортга кетган сарф-харажатлар ва банк кредитидан фойдаланганлик учун сарфланган пуллари, давлат социал страхованиесига берган бадалларини чегириб ташлагандан қолган даромадларининг 10 проценти миқдорида даромад солиғи тўлайдилар. Бу тартиб эса кооперативлар ўзларини моддий жиҳатдан тез ўнглаб олишларига, резерв фондлар тўплашларига, аввало ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун жамғармалар йиғиб олишларига, банкдан ва бошқа кредиторлардан бўлган қарзларидан қутулиб олишларига ёрдам беради.

Кооперативлар ўз фаолиятларини кенгайтиришларидан давлат манфаатдор. Шунинг учун солиқ солишнинг бу тартиби бундан кейин ҳам сақланиб қолади.

Яна шу нарсани таъкидлаш керакки, айрим кооперативлар томонидан ўз ҳохишлари бўйича Совет маданият фонди, Совет тинчлик фонди, В. И. Ленин номидаги Совет болалар фондига ва бошқа хайрли мақсадларга ўтказадиган маблағлари биринчи апрелдан бошлаб солиқ олишга кирмайди.

Шу билан бирга тажрибалар шуни кўрсатдики, қатор кооперативлар имтиёзли солиқ солишдан ишлаб чиқаришни кенгайтириш мақсадида эмас, балки ўз даромадларининг асосий қисмини кооператив аъзолари, шунингдек бу ерга меҳнат шартномаси ва пудрат шартномаси асосида ишлаётганларга ҳақ тўлашга жалб этмоқдалар.

Буни ҳисобга олиб СССР Олий Совети Президиуми шу йил 14 мартда маҳсулот ишлаб чиқарадиган ва сотиладиган, аҳолига хизмат кўрсатадиган кооперативларда ишлайдиган гражданларга солиқ солиш тўғрисида, шунингдек якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчиларга патент бериш тартибидаги ўзгаришлар тўғрисида Фармон, СССР Министрлар Совети эса кооператив ва якка тартибдаги меҳнат фаолиятининг баъзи масалалари ҳақида қарор қабул қилди.

Ана шу ҳужжатларга мувофиқ асосий иш жойи кооператив ҳисобланган гражданлар ойига 500 сўмгача даромад қилса ёки иш ҳақи олса, аввалгидек ишчи ва хизматчиларнинг асосий иш жойларида белгиланган миқдорда даромад солиғи тўлайдилар. Агар кооперативдаги иши асосий иш жойи ҳисобланмаса ва ойига олган даромади ёки иш ҳақи 500 сўмгача бўлса, даромад солиғи ишчи ва хизматчиларнинг асосий иш жойларидан олинадиган миқдорда эмас, балки уларнинг ўриндошлик йўли билан оладиган даромадларидан ушлаб қолинадиган тартибда олинади.

Шу йилнинг 1 апрелидан бошлаб кооперативларнинг юқорироқ даромадларига солиқ миқдори оширилди. Масалан, ойига 501 сўмдан 700 сўмгача даромад олган гражданларга солинадиган солиқ 60 сўм 20 тийин ва 500 сўмдан ошган қисми учун яна қўшимча 30 процент миқдорида бўлади. 701 сўмдан 1000 сўмгача миқдорда даромад қилганларга 120 сўм 20 тийин, шунингдек, 700 сўмдан юқори бўлган даромаднинг 50 проценти миқдорида солиқ солинади.

1001 сўмдан 1500 сўмгача даромад қилинган бўлса — 270 сўм 20 тийин, 1000 сўмдан ортиқ даромадга эса қўшимча 70 процент миқдорида солиқ тўланади.

1501 сўм ва ундан юқори даромад учун 620 сўм 20 тийин ва 1500 сўмдан юқорисига эса қўшимча равишда 90 процент миқдорида даромад солиғи солинади.

Агар кооператив аъзосининг ойлик даромади 600 сўмни ташкил этса, ундан 90 сўм 20 тийин, бошқача қилиб айтганда 15,3 процент миқдорида ушлаб қолинади.

800 сўм даромаддан эса 170 сўм 20 тийин (21,2 процент); 1000 сўмдан — 270 сўм 20 тийин (22,2 процент); 1500 сўмдан — 620 сўм 20 тийин (41,3 процент); 2000 минг сўмдан — 1070 сўм 20 тийин (53,5 процент), 2500 сўмдан 1520 сўм 20 тийин (60,8 процент) солиқ олинади.

Шу нарсага эътибор бериш керакки, кооперативларга даромад солиғи солишда уларнинг қарамоғидаги кишилар учун солиқ миқдори камайтирилмайди. Кооператив ходимлари иш ҳақи ва даромадларидан олинадиган солиқларнинг бундай тартиби жорий этилиши муносабати билан кооперативлар солиқ олишнинг белгиланган тартибини чуқур ўрганишлари ва уни тўғри қўлланиш чораларини кўришлари зарур.

Ҳозирги кунгача кооперативлар молия органларига ҳар кварталда даромадлар ва харажатлар сметаси бажарилганлиги тўғрисида ва даромад солиғи ҳисоботларини топширишарди. Шу йилнинг биринчи кварталидан бошлаб олинган даромадлар тўғрисида кооперативлар ўзлари рўйхатдан ўтган молия органларига кооператив кўрган даромадлари, унинг аъзоларининг шахсий даромадлари, шунингдек меҳнат шартномаси асосида ишлаётган гражданларнинг шахсий даромадлари тўғрисида декларация топширишлари шарт. Декларация ҳар кварталда ҳисобот давридан кейинги ойнинг 12 числосигача, ўтган йил учун эса — янги йилнинг 20 январигача топширилиши керак. Декларация бланкалари молия органлари томонидан берилади.

Агар декларация ўз вақтида топширилмаса, даромад солиғи молия органлари томонидан ўтган квартал суммасининг 110 проценти миқдорида ундириб олинади.

Декларация топширилгандан сўнг эса даромад солиғи кўрсатилган даромадлар асосида ҳисоб-китоб қилинади.

Декларацияда кооператив номи, унинг адреси, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари номи, кооператив устави рўйхатдан ўтказилган кун, кооператив фаолиятининг турлари, унинг аъзолари, шунингдек меҳнат шартномаси асосида ишлаётган гражданларнинг сони, даромадлар ва харажатлар, кооператив аъзоларига ва бошқа кишиларга тўланаётган иш ҳақининг ўртача ойлик миқдори кўрсатилиши керак.

Маҳаллий Советларнинг кооператив ва якка тартибдаги меҳнат фаолиятини тараққий эттиришдан манфаатдорлигини ошириш мақсадида кооперативлардан ва унда ишлаётганлардан олинаётган даромад солиқлари ҳамда якка меҳнат фаолияти билан шуғулланаётган шахслардан олинаётган патент учун тўлов ёки даромад солиқлари кооперативлар уставларини рўйхатдан ўтказган ёки якка меҳнат фаолияти билан шуғулланишга руҳсат берган район ва шаҳар ижрокомлари бюджетига ўтказилади.

1 апрелдан бошлаб кооперативлар ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланаётган шахсларнинг солиққа тортиладиган даромадларини яшириб қолганликлари учун иқтисодий жавобгарликлари маълум даражада оширилди.

Кўрсатилган миқдордаги маблағни кооперативлардан ундириб олиш молия органларининг мансабдор шахслари томонидан ўтказилган текшириш ҳужжатлари асосида амалга оширилади. Кўрсатилган сумма текшириш акти имзо чекилган кундан бошлаб 5 кун ичида тўланиши керак. Кооператив бу суммани ўз вақтида тўламаса сўзсиз тартибда ундириб олинади. Ана шундай ҳоллар яна рўй берган тақдирда тегишли молия органи халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетига кооперативлар фаолиятини тўхтатиш масаласини қўйиши мумкин.

Якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланаётган шахслар ўз даромадларини камайтириб кўрсатганликлари ҳақидаги фактлар аниқлангудек бўлса, молия органлари ходимлари томонидан белгиланган форма бўйича протокол тузилади ва унда яшириб қолинган фойда ва жарима миқдори кўрсатилади. Бундай маблағларни ундириб олиш ҳам молия органлари томонидан амалга оширилади.

Бу сумма белгиланган муддатда тўланмаса, у ҳолда у боқимандага айланади ва суд тартибида ундириб олинади. Бу масалалар бўйича тўлиқ маълумотларни шаҳар, район ижроия комитетлари молия бўлимларидан олиш мумкин.

Р. ТЎРАҚУЛОВ,
Ўзбекистон ССР молия министрининг ўринбосари.

Уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгашида

Ўзбекистон ССР Уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши президиумининг кенгайтирилган мажлисида ветеранлар ташкилотларининг ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишини кучайтириш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди.

Республика уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг раиси Р. Ғ. Ғуломов ахборот берди.

Мажлисда айтилдики, уруш ва меҳнат ветеранларининг кўпгина область, шаҳар ва район кенгашлари, шунингдек комсомол ташкилотлари ветеран активларни ёш авлодни тарбиялашга ҳамон етарлича жалб қилмаётир. Бир қанча ҳолларда иш эскичасига, юзаки ташкил этилмоқда, натижада бу нарса ёшларга тегишли тарбиявий таъсир кўрсатмаётир.

Мажлис қатнашчилари ёшлар ўртасида ветеранлар олиб борадиган ишларни кучайтиришга доир қўшимча тадбирларни тасдиқладилар. Мураббийлик ҳаракатини янада ривожлантириш, интернационалчи-жангчиларни тарбиявий ишга жалб этиш зарурлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Мажлисда ветеранлар кенгашларининг жойлардаги фаолиятида ташаббусни, масалаларни қўйиш ва ҳал этишда қатъиятни муттасил ривожлантириб бориш, кенгашларга берилган ҳуқуқлардан тўлароқ фойдаланиш, ветеранлар ва пенсионерларнинг эҳтиёжларини қондириш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилиш, ветеранларга социал-маиший, медицина ва савдо хизмати кўрсатиш устидан назоратни кучайтириш тавсия қилинди.

Ўзбекистон ССР Уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг уруш ва меҳнат ветеранларини халқ хўжалиги тармоқларидаги меҳнат фаолиятига, пудрат бригадалари ва звеноларига жалб этишни кўзловчи тадбирлари кўриб чиқилиб, тасдиқланди. Қорақалпоғистон республика, областлар ва Тошкент шаҳар кенгашларига ишлаб турган маданият саройлари, клублари, уйлари ҳамда катта-катта оммавий-кутубхоналар асосида ветеранлар клубларини тузиш, шунингдек область марказларида ва Тошкентда доимий ишлайдиган «Ветеран» клубларини ташкил этиш учун бино ажратиш борасидаги таклифларни маданият органлари билан биргаликда ишлаб чиқиб, партия ва совет ташкилотлари муҳокамасига қўйиш тавсия этилди.

Мажлисда кексалар ва инвалидларга хизмат кўрсатишни янада яхшилаш чоралари муҳокама қилинди. Бу ишда жиддий камчиликлар ва хатоликлар борлиги таъкидланди. Интернат-уйлар қурилиши секинлик билан олиб борилмоқда. 1988 йилга мўлжалланган социал ёрдам бўлимларини очиш учун зарур миқдорда маблағ ажратилмаган. Социал таъминот органларининг муассасалари ва ташкилотлари учун автомашиналар етарлича ажратилмаяпти. Баъзи область ижроия комитетлари пенсионерларга территориал социал хизмат марказларини очиш учун бино ажратиб бермаган. Корхоналар, ташкилотларнинг кексалар ва инвалидларнинг интернат-уйлари устидан оталиқ ишлари қониқарли эмас.

Мажлис қатнашчилари мана шу камчиликларга барҳам беришни кўзловчи тегишли қарорлар қабул қилдилар.

Мажлисда уруш ва меҳнат ветеранлари Самарқанд область кенгаши ҳамда область ветеранлар ташкилотларининг ҳисоботи, бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

(ЎзТАГ).

Мелиорацияга пишиқ-пухта техника етказиб берайлик

Тошкентда бўлиб ўтган Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш-техника конференцияси замонавий мелиорация техникасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш масалаларига бағишланди. Конференция қатнашчилари — барча иттифоқдош республикалардан келган олимлар, конструкторлар ва мелиораторлар тармоқнинг ниҳоятда ўткир муаммоларини — машина ва механизмларнинг техникавий даражаси юқори эмаслиги, мавжуд техниканинг фойдали иш коэффициенти пастлиги, бу техникадан мамлакат Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги бўлинмаларида суст фойдаланилаётганлигига оид масалаларни муҳокама қилдилар.

Эндиликда сув хўжалиги ходимлари зиммасидаги асосий вазифа—ниҳоятда катта ўзгартирувчилик лойиҳалари эмас, балки суғоришнинг самарадорлигини амалда ошириш эканлиги нутқларда таъкидлаб ўтилди. Масалан, Ўзбекистон ССРнинг ўзидагина икки миллион гектардан кўпроқ ер тубдан реконструкция қилиниши керак; бу ерларда аслида дренаж шохобчалари йўқ, массивларни капитал планлаштириш талаб этилади. Сўнгги вақтда конструкторлар ДУ-3502 ва ДУ301 қувур ётқизиш машиналари, ПЛ-5 ер текисловчи машиналарни ишлаб чиқдилар. Бу машиналар кўпгина кўрсаткичлари жиҳатидан жаҳон намуналарига мос келади, улар лазер техникаси билан жиҳозланган бўлиб, унумдорлиги юқори. Аммо бу янги техникани тайёрлашнинг сифати паст бўлганлиги, лазер системаларининг номукаммаллиги сабабли янги машиналарни жорий этиш кечикмоқда. Чунки сифати паст, бир қанча конструктив нуқсонлари бўлган техника тез ишдан чиқмоқда.

Мамлакат Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги қурилиш ташкилотларини юксак унумли техника, прогрессив ускуна билан яхшироқ жиҳозлашга қаратилган тадбирларнинг конкрет программаси белгиланди.

Конференцияда СССР мелиорация ва сув хўжалиги министрининг ўринбосари Б. М. Пожарский нутқ сўзлади.

Конференция доирасида кўргазма-ярмарка ҳам очилган эди. Конференция қатнашчилари янги машиналарни кўздан кечирдилар, уларни сотиб олиш учун буюртмалар беришди, шунингдек, Жиззах ва Мирзачўл даштларидаги хўжаликларга боришди. (ЎзТАГ).

• Фан: муаммо ва изланишлар

ЗИЛЗИЛА САБАБИНИ ИЗЛАБ

Инсоният бошқа биологик мавжудотлардан фарқ қилиб, ўз тафаккури, яратувчилик фаолияти билан машаққатли курашларда табиат билан юзма-юз туриб маънавий ва моддий бойликларни келгуси авлодга сақлаб қолишга интилиб келди. Тўғри, табиий офатлар, кўнгилсиз ҳодисаларнинг, баъзи ҳолларда, олдини олиш мумкин. Аммо зилзиланинг ҳозирча иложи йўқ. Шу боис, бугунги кунда уни прогноз қилиш алоҳида аҳамиятга эга.

Зилзилани прогноз қилиш — унинг ўчоғи ва атрофидаги барча жараёнларни билиш демакдир. Олимларнинг илмий изланишлари шуни кўрсатдики, зилзила ўчоғида асосан, физикавий ва физик-механикавий жараёнлар содир бўлади. Шуни таъкидлаш лозимки, бу масалада барча олимларнинг фикри бир хил эмас. АҚШ ва Япония мутахассислари зилзила ўчоғи узоқ муддат деформацияланади, дейишади. Аввалига ўчоқ атрофидаги ҳар хил физикавий жараёнлар ўчоқ зонасининг деформацияланишига олиб келса, кейинчалик ўчоқ бунга гўёки «жавоб» қайтаради, яъни дилатансия ҳодисаси содир бўлади Бу жараённинг бир қисмида сув ҳайдаб чиқарилса, бошқа пайтда атрофдан ўчоққа сув силжий бошлайди, Ниҳоят бирор текислик бўйича тоғ жинслари кескин силжиб, зилзила вужудга келади.

Совет олимларининг фикрича ҳам бўлғуси ўчоқ зонаси аввалига узоқ муддат деформацияланади. Бу зона эзилади, чўзилади, буралади ва ҳоказо. Мазкур жараённинг якунида ўчоқнинг турли қисмлари турлича деформацияланади, ниҳоят шундай вазият бўладики ташқаридан ҳар қанча куч таъсир қилмасин, ўчоқ бунга «жавоб» бермайди. Агар шунда ўчоқнинг бир ерига игна урилса бас, кичиккина дарз тарқаб, зилзила содир бўлади. Демак бу назарияга кўра зилзила тезкор-беқарор дарз кетиш кўринишида бўлади.

Зилзила ўчоғида дарз кетиш сатҳи ўнлаб квадрат километр, ҳажм бўйича эса куб километрларда бўлади. 1966 йилдаги Тошкент зилзиласининг ўчоғи ҳажми тахминан юз куб километрни ташкил қилганлиги аниқланган. Катта ҳажмда «дарз» кетиш натижасида замин қаъридан беҳисоб энергия ажраб, ер юзини титратади ва вайронагарчиликлар вужудга келади. Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, бир йилда Она Еримиз зилзилалар воситасида ўз бағридан тахминан 10^{25} эрг миқдоридаги энергияни «пуркаб» юборади. Ҳатто бутун инсониятнинг йил давомида энергия истеъмол қилиши бундан бирмунча кам. Қаранг-а, шунча энергия бекорга сарф бўларкан. Агар уни ўз фойдамизга, хоҳишимиз бўйича ишлатолсак беҳисоб ёқилғи тежалган, атроф-муҳит ифлосланмасди.

Асрлар давомида кўпгина халқлар кучли зилзилалар олдидан кузатиладиган айрим белгиларни аниқлаганлар. Уй ҳайвонларининг безовталаниши, қудуқдаги сув сатҳининг ўзгариши каби ҳодисалар шулар жумласидандир. Зилзила ўчоғидаги физикавий жараёнлар — деформациялар Ер юзида ҳам ўз аксини топиши табиий. Зилзила прогнозининг деформациявий усули истиқболлидир, геологиявий шароитга кўра мазкур кузатилаётган нуқтада зилзила ўчоғининг жойлашишига, чуқурлиги ва бошқа омилларга кўра ҳажм деформацияси, чўзилиш, сиқилиш, буралиш ёхуд нисбий кўтарилиб тушишлар қайд қилиниши мумкин. Деформация турларидан қайси бири эҳтимолга яқинлигини аниқлаш бир зилзиланинг қандай муддатда «пишиб етилишини» билишга боғлиқ. Баъзилар зилзила юз, ҳаттоки минг йилларда «пишади» деса, бошқалар бунга бир неча йил кифоя деб ҳисоблайдилар. Гап шундаки, агар бирор зилзила уч йилда етилди десак, бу жараён таркибида юз, минг ва ҳатто миллион йиллар давомида қўшилган улушлар бор, чунки зилзилада ажраб чиққан энергия фақат охирги йилларда «ортрилган «диформациявий энергиягина эмас, балки бутун геологик даврда йиғилган энергия бўлиши мумкин. Яна бир соҳада мос фикр бор: кутилаётган зилзила қанчалик кучли бўлса, унинг тайёрланиш даври ҳам шунча узун бўлади. Бу боғланиш чизиқли бўлмай даражали кўринишга эга. Агар бирор зилзила уч йилда «етилди» десак, бу мумкин бўлса-да, ҳар бир кузатиш пунктида барча хилларини билиш зарур. Агар деформациявий изланишлар комплекс олиб борилса, тайёрланаётган зилзила ўчоғидан тарқалаётган ахборотларни қайд қилиш эҳтимоллиги ортади.

Ривоят қилишларича ёш Мирзо Улуғбек Самарқанд расадхонасида кузатиш билан шуғулланаётганда кечагина ўз ўрнида турган сайёралар ва юлдузларнинг жуда четлашиб кетганини сезиб қолади. Бу ерда икки ҳол бўлиши мумкин: биринчидан осмон жисмлари ўз координатларини ўзгартирган ёки расадхона жойлашган майдон кучли деформацияланган. Дастлабкиси ҳақиқатдан узоқлигини назарда тутган Улуғбек Самарқанд томон от чоптириб, бобосини уйқудан уйғотиб, ташқарига олиб чиқиши биланоқ кучли зилзила бўлган экан.

Самарқанддаги Улуғбек расадхонасининг асосий кузатиш асбоби фахри секстанти меридиан текислигида 10 секунд аниқликда ўрнатилган. Геологларнинг фикрича, Самарқанд атрофи буралиш деформацияси эҳтимоли ниҳоятда юқори бўлган зона. Демак, ривоят ҳақиқатга яқин.

Зилзила прогнозида ва айниқса деформациявий усулда ишнинг муваффақияти бирор зилзила тайёрланишининг якуни деб қаралмоғи лозим. Демак, зилзила прогнозининг «сифати» ҳар хил кучдаги зилзилалар нинг қандай муддатда тайёрланишини билишга боғлиқ.

Шундай моделни кўз олдингизга келтиринг: кузатувчи ва ўчоқ. Улар орасидаги масофа бир неча юз километргача бўлиши мумкин. Агар ўчоқда бирор жараён рўй берса, у қандайдир тезлик билан кузатувчига етиб келади. Табиатда энг катта тезлик ёруғликники бўлиб, у 300000 километр — секундга тенг. Ўчоқ ва кузатувчи орасидаги физика-механикавий ахборот тезлиги албатта ёруғлик тезлигидан кам. Шунингдек бу сейсмик тўлқинлар тезлигидан ҳам кам. Америка, Япония ва бизда аниқланишича, бу тезлик бир йилда 40-100 километр атрофида бўлиши мумкин. Баъзи бир ҳисобларга кўра бу тезлик кутилаётган зилзила кучига тескари пропорционал бўлиши мумкин. Яъни тайёрланаётган зилзила қанчалик кучли бўлса, ахборот унинг ўчоғидан шунча секин келади. Бирор усул билан шу тезликни аниқласак, зилзила прогнози йўлида сезиларли қадам қўйган бўламиз. Бунинг учун иложи борича бўлғуси ўчоқдан турли масофада, ўнлаб пунктларда деформация ўлчамоқ даркор. Мазкур усулда изланиш олиб борилгани туфайли 1984-85 йилларда содир бўлишидан деярли ўн ой муқаддам бўлғуси Қайроққум зилзиласи ўчоғи билан «танишиб олиш» имконияти туғилган эди.

Зилзила прогнози соҳасида етакчи ташкилот — СССР Фанлар академиясига қарашли Ер физикаси институти ходимлари асосан Тожикистон территориясида Гарм, Чусал, Чилдара, Сари-пул, Кондара, Норак аҳоли пунктлари ёнида шу исмли деформография станцияларини ташкил қилганлар ва улар тўхтовсиз ишлаб турибди. Бу станцияларда бир неча метр масофали базисга эга бўлган штангали деформографлар охирги йиллардан бошлаб эса лазерли деформографлар ер энкайишини ўлчайдиган наклономерлар қимматли илмий маълумотлар бермоқда. Ўзбекистонда эса шу типдаги бирорта ҳам станция йўқ.

Республикамиз территориясида кучли зилзилаларни амалда прогноз қила олиш учун территория бўйича бироз тенг масофада тарқалган ҳолда, камида 60 пунктда деформацияларни қайд қилмоқ лозим. Лекин шундай катта ишни маблағ билан таъминлаш мураккаб. Фикримизча Тошкент шаҳри атрофида камида тўртта, барча турдаги деформацияларни ўлчайдиган станциялар қурмоқ даркор. Қолган пунктларда ўлчаш ишлари дискрет тарзда, махсус жиҳозланган автомобилларда юрувчи группалар томонидан бажарилади.

Шунда ҳам зилзила прогнози учун етарли маълумотлар тўпланмай қолиши мумкин. Бунда Японияда кенг тарқалган усулдан фойдаланиш мумкин. У ерда профессионал сейсмологлардан ташқари зилзила прогнози билан кўп сонли ҳаваскорлар ҳам шуғулланишади. Улар ўз маблағлари ва бирор давлат ташкилоти ёрдамида шахсий хонаки деформацион станция қуриб оладилар. Кузатиш ишларини ҳам ўзлари олиб борадилар. Бизда эса бундай станцияларни мактаблар, ёш техниклар станциялари қошида ташкил қилиш мумкин. Унча кўп бўлмаган маблағ сарфлаб, яхшигина деформографик станция қурса бўлади. Кузатиш ишларини юқори синф ўқувчилари бажарадилар. Бундай ташкилот албатта, болаларнинг билим савиясининг ортишига, тарбиясига, дунёқарашига фақат ижобий таъсир кўрсатади холос. Чунки деформографларни ишлатиш учун болалар математика, физика, радиоэлектроника асосларини ўрганишлари лозим бўлади.

Ш. ЭШМУҲАМЕДОВ,
Тошкент давлат университети илмий ходими.

• Дунё воқеалари • Дунё воқеалари • Дунё воқеалари

СССР—Афғонистон

ҲАМКОРЛИКНИНГ ОЙДИН ЙЎЛИ

Россияда ҳокимиятни ўз қўлига олган ишчи ва деҳқонлар давлати учун оғир синов йиллари. Мамлакат ичкарисида оқ гвардиячилар, ташқаридан эса Антанта босқинчиларининг хуружи авжига чиққан. Шундай бир пайтда қўшни мамлакатда афғон халқи инглиз мустамлакачиларига қарши, Афғонистон мустақиллиги учун кураш олиб борарди. Эркесевар афғон халқи босқинчиларни ўз тупроғидан улоқтириб ташлади. Ўшанда, 1919 йилнинг март ойида ёш Совет давлати Афғонистон мустақиллигини тан олди ва қўшни мамлакат билан ҳамкорлик ришталарини боғлади. 1921 йилнинг февралида икки давлат ўртасида имзоланган дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома бу ришталарни янада мустаҳкамлади.

Ўша дамларда В. И. Ленин: «Россия олий Афғонистон давлатининг ҳамиша биринчи дўсти бўлиб қолади» деб ёзганди. Кейинги йиллар давомида икки қўшни мамлакат ўртасидаги дўстона алоқалар ривожлана борди.

Қўшни Афғонистон билан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстона муносабатларни қуйидаги фактлардан ҳам кўрса бўлади. Афғонистон четдан олаётган ёрдамнинг 75 проценти СССР ҳиссасига тўғри келади. Совет Иттифоқи кўмагида Афғонистонда 1950 йилдан буён 235 дан зиёд халқ хўжалик объекти қурилди ва қурилмоқда. Биргина бултурнинг ўзида 110 киловатт қувватли СССР—Қундуз электр узатиш линияси, Жарқудуқдаги газ конденсатини қайта ишловчи қурилма, Пули-Хумридаги элеватор ишга туширилди. «Саланг» довони орқали ўтадиган тоннель реконструкция қилинди, Кобул шаҳридаги янги халқаро аэропорт биноси комплекси, янги мактаб ва уй-жойлар қурилди.

Кейинги пайтларда Совет Иттифоқи республикалари билан Афғонистон вилоятлари ўртасида тўғридан-тўғри дўстлик алоқалари кенг қанот ёзди. Иттифоқимиздаги турли областлар Афғонистондаги вилоятларнинг ҳаммаси билан оталиқ алоқаларини ўрнатганлар.

Биргина мисол. Сурхондарёдан Балх вилоятига борган пармаловчилар бригадаси дўст афғон халқининг олқишига сазовор бўлди. Артезиан қудуқ қазиш усталари бўлган сурхондарёлик пармаловчилар афғон қишлоқларини обиҳаёт билан таъминлашда жонбозлик кўрсатмоқдалар. Яқинда эса Балх вилояти Калдор уездининг делегацияси Сурхондарёга ташриф буюрди. Афғонистоннинг чегарадаги ана шу уезди билан Термиз райони ўртасида бевосита оталиқ алоқалари ўрнатилган. Қўшни Гагарин райони меҳнаткашлари эса Афғонистоннинг Шўртепа уезди вакилларини кутиб олдилар. Ҳар иккала районда ҳам мароқли учрашувлар бўлиб ўтди.

Ҳозир Афғонистонда миллий яраш жараёни давом этмоқда. Совет Иттифоқи Афғонистон ҳукуматининг бу сиёсатини ҳар томонлама қўллаб-қувватламоқда. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Афғонистон юзасидан берган Баёноти бунинг ёрқин далилидир. Афғон меҳнаткашлари ўртоқ М. С. Горбачев баёнотида олға сурилган таклифлар натижасига умид билан қарамоқдалар. Зеро, бу таклифларда афғон халқи муаммоларини ҳал этиш йўллари таърифлаб берилди. Миллий яраш жараёни давом этаётган ҳозирги кунларда бу нарса айниқса муҳимдир. Совет Иттифоқи Афғонистон ҳукуматининг мамлакат бутунлиги ва суверенитетини мустаҳкамлашга қаратилган бу сиёсатини қўллаб-қувватламоқда. Айни пайтда миллий яраш сиёсатини амалга оширишда Афғонистон ҳукуматига ҳар томонлама кўмаклашмоқда. Бу бежиз эмас. Чунки мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари тинчлик шароитидагина янада мустаҳкамланади, халқларимиз ўртасидаги ҳамкорлик янада самаралироқ бўлади.

Ф. ШОҲИСМОИЛОВ.

МАМЛАКАТ КЕЛАЖАГИ

Апрель — Афғонистонда айни кўклам, табиат уйғонган ойдир. Ўн йил муқаддам у афғон халқи ҳаётида бурилиш нуқтаси бўлди. 1978 йилнинг 27 апрелида Афғонистон Халқ Демократик партияси раҳбарлигида амалга оширилган Савр инқилоби мамлакат тараққиётини кескин ўзгартириб юборди.

Афғонистон Республикасида социал-иқтисодий ўзгартиришлар амалга оширилмоқда. Мамлакат келажаги бўлган афғон йигит-қизлари янги ҳаёт қурилишининг олдинги сафларида бормоқдалар.

СУРАТДА: кобуллик студентлар. Улар бўлажак шифокорлар, инженерлар, ўқитувчилардир. Бу йигит-қизлар янги ҳаёт учун курашаётган ота-оналари ишларининг давомчиларидир.

В. Дубиль фотоси (ТАСС фотохроникаси).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● ПРАГА

Чехословакиянинг Брно шаҳрида истеъмол моллари халқаро ярмаркаси бўлиб ўтди. Унда 42 мамлакатдан 900 та фирма ва ташқи савдо бирлашмалари иштирок этди. Виставка павильонларида янги моделдаги кийим-кечак, уй-рўзғор техникаси, мебеллар билан танишиш мумкин бўлди. Анъанага мувофиқ, Совет Иттифоқи энг катта экспозицияни ёйди — унда 4 мингтадан кўп маҳсулот бор эди.

● МАДРИД

Испаниядаги Леон вилояти бош кўмир ҳавзаларининг тўрт ярим мингдан кўп кончиси забастовка ўтказди. Шахтерлар энг катта касаба союз бирлашмалари — ишчи комиссиялари касаба союз конфедерацияси ҳамда меҳнаткашлар ялпи уюшмасининг даъватига биноан, иш ҳақи оширилсин ва меҳнат шароитлари яхшилансин, деб талаб қилмоқда.

(ТАСС).

АГРОСАНОАТ ХАБАРЛАРИ

ДАСТЛАБКИ КУЛЬТИВАЦИЯ ТУГАЛЛАНДИ

◆ Китоб массивидаги Беруний номли совхознинг пудрат асосида ишлаётган Қаҳрамон Тўраев бошлиқ маккажўхоричилик бригадаси аъзолари 50 гектар майдонда маккажўхори уруғи эккан эдилар. Ҳозир барча майдондаги уруғ қийғос униб чиқиб, далаларни яшил майсалар қоплади.

Бригада етакчиси, тажрибали механизатор Қ. Тўраев ўз агрегати билан мавжуд майдондаги экинни дастлабки культивациядан чиқарди. Ҳозир маккажўхори баравж ривожланмоқда. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига гектаридан 50 центнердан «каҳрабо дон» етиштиришга аҳд қилган оилавий бригада коллективи ўсимлик парваришини намунали давом эттираётир.

БЎРДОҚИБОҚАРЛАР ЗАФАРИ

◆ Ульянов районидаги «Ғалаба» совхози чорвадорлари давлатга 42 тонна ўрнига 47 тонна гўшт сотиб, ярим йиллик планни ошириб бажардилар. Қўлга киритилган муваффақиятга хўжаликнинг Полвон Ҳасанов мудирлик қилаётган бўрдоқичилик фермаси чорвадорлари катта ҳисса қўшдилар. Қабул пунктига топширилган ҳар бир қорамолнинг тирик вазни ўртача 420 килограммдан тош босди.

Колхоз чорвадорлари йил охиригача давлатга сотиладиган гўшт миқдорини 123 тоннага етказиш мажбуриятини олишган.

БОҒЛАР КЕНГАЙМОҚДА

Яккабоғ мевали боғ-роғлари билан машҳур. Боғдорчилик совхози далаларида ҳар йили етиштирилаётган олма, ўрик, шафтоли, бодом ва ширин-шакар узумлар эл-юрт дастурхонига файз-барака бағишламоқда.

Районда мевазорлар бу йил 40 гектарга кенгайди. Ўнлаб гектар майдондаги боғ-роғлар реконструкция қилинди. Ленин номли ва «Яккабоғ» боғдорчилик совхозлари, «Қизил Ўзбекистон» колхозида 56 гектар ерга эрта кўкламдаёқ ток қаламчалари ўтқазилди.

Шу кунларда боғларда баҳорги ишлар қизғин давом этмоқда. Жойларда кўчат ўтқазиш билан бирга мевали ва манзарали дарахтларга ишлов бериш ҳамда суғориш ишлари юксак агротехника қоидалари асосида амалга оширилмоқда.

М. КАРОМОВ.

ТВ ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА ТВ

25 апрель, душанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Футбол шарҳи. 9.50 — «Болакайлар». Бадиий фильм. 11.20 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Ҳужжатли фильм. 17.10 — Болаларга ҳайвонлар ҳақида. 17.40 — Ҳужжатли фильм. 18.30 — «Колхети» фольклор ансамблининг чиқиши. 18.45 — Мультфильм. 18.55 — Ҳужжатли фильм. 20.15 — А. Н. Островский. «Ҳар тўкисда бир айб». Фильм-спектакль. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Ҳар тўкисда бир айб» фильм-спектаклининг давоми. 23.45 — Дунё воқеалари. 23.55 — Футбол шарҳи.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Тарих. 10.05 — Рус тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — А. Т. Твардовский. «Олис-олисларда» ҳужжатли фильм. 13.05 — Ҳужжатли фильм. 13.25 — «Биринчи отлиқ армия». Бадиий фильм. 1 ва 2- сериялар. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Футбол шарҳи. 19.30 — Халқаро панорама. 20.15 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Ҳужжатли фильмлар. 23.05 — Кадлуш ду Карму куйлайди. 24.00 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.15 — Телефильм. 16.45 — Табиатшунослик. 17.15 — Дахлсиз ороллар. 17.30 — Физика. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Болалар учун кўрсатув. 18.45 — «А.Б.В.Г.Д. ва мен». 19.05 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 19.45 — Ахборот. 20.00 — Футбол. «Пахтакор» — МАСК 20.50 — Ахборот. 21.10 — Элга хизмат: талаб ва таклиф. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Ўзбек киноси усталари. 23.35 — Мусиқа жавони.

УзТВ-II. 19.35 — Пойтахтимиз меҳмонлари. 20.35 — Телефильм. 21.00 — Транспорт ва йўловчи. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Мулоқот.

26 апрель, сешанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — А. Н. Островский. «Ҳар тўкисда бир айб». Фильм-спектакль. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — «Пермь телевидение студиясининг программаси. 17.20 — Шер тоғлар юртида. 17.45 — Дастхат. 19.00 — Мультфильм. 19.10 — Москвада янги ҳайвонот боғи қурилиши муаммолари ҳақида. 19.40 — Ҳужжатли фильм. 20.15 — Союзлар уйининг Колонна залида шоир Л. И. Ошаниннинг ижодий кечаси. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Шоир Л. И. Ошаниннинг ижодий кечасининг давоми. 23.35 — Дунё воқеалари. 23.45 — Фидойи шахслар.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Музика. 10.05 — Француз тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.05 — Француз тили. 13.05 — Дарахтлардаги парашютлар». Бадиий фильм. 1-серия. 14.10 — Ҳужжатли фильмлар. 14.50 — Янгиликлар. 15.00 — «Карл Маркс», «Навқиронлик йиллари». Бадиий фильм. 1-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Музикали киоск. 19.15 — Ритмик гимнастика. 19.45 — Очиқ рояль. 20.10 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Кинопанорама. 23.45 — Тонгги почта. 00.15 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.15 — «Дубравка». Бадиий фильм. 17.30 — Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округининг 70 йиллигига. 19.20 — Социалистик қонунчилик ва демократия. 19.50 — Ҳужжатли фильм. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Мультфильм. 20.20 — Долзарб вазифа. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Жавоҳир дурдоналари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Оталар сўзи — ақлнинг кўзи. 23.30 — Бугун оламда нима гап?

УзТВ-II. 19.35 — Бир актер театри. 20.00 — М. Горький. Ҳаётининг сўнгги йиллари. 21.00 — Китоблар оламида. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Ҳаёт учун хавфли». Бадиий фильм.

27 апрель, чоршанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Болаларга ҳайвонлар ҳақида. 9.35 — Саёҳатчилар клуби. 10.35 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.25 — Фан ва меҳнат иттифоқи. 16.55 — Дунё болалари нималар ҳақида қўшиқ куйлайдилар. 17.55 — Шаҳардаги ва шаҳардан ташқаридаги ферма. 18.15 — «Наргис» ансамблининг концерти. 18.40 — Шеърият лаҳзалари. 18.45 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 19.30 — Дунё воқеалари. 19.50 — Мультфильмлар. 20.25 — Олам кинокамера кўзгусида. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. Олимпия турнирининг саралаш матчи. 23.50 — «Экспресс» концерт ансамбли чалади.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Физика. 10.05 — Немис тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.05 — Немис тили. 13.05 — «Дарахтлардаги парашютлар». Бадиий фильм. 2-серия. 14.10 — Ҳужжатли фильмлар. 14.55 — Янгиликлар. 15.05 — «Карл Маркс». «Навқиронлик йиллари». Бадиий фильм. 2-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 19.50 — Мультфильмлар. 20.10 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — СССР халқ артисти В. Третьяков чалади. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — «Омадли одам». Бадиий фильм. 1-серия. 23.15 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.15 — Болалар учун фильм. 17.30 — Ўзбекистон илмий-техника жамиятлари пленуми қатнашчиларининг давра суҳбати. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Пионерлар мамлакатида. 19.00 — Хўжасизликка барҳам берайлик. 19.25 — Афғонистон: тинчлик ва тараққиёт йўлидан. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбекистон Давлат телерадиоси мақомчилар ансамблининг концерти. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Ижод саҳифалари. 23.00 — Ҳужжатли фильм. 23.15 — Бугун оламда нима гап?

УзТВ-II. 19.40 — «Йўлбарс керак». Бадиий фильм. 20.50 — Янгичасига ишлаш — давр талаби. **Фрунзе.** 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — «Қотилликка шерик». Бадиий фильм.

28 апрель, пайшанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Дастхат. 10.20 — Футбол. Олимпия турнирининг саралаш матчи. 16.00 — Янгиликлар. 16.15 — Қайта қуриш прожектори. 16.25 — Агросаноат ишлари ва ташвишлари. 16.45 — Давлат академик Большой театрининг Брасс квинтети чалади. 17.00 — Фан: назария, тажриба, практика. 17.30 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.00 — Мультипликацияда фантастика. 18.35 — Инсон ва қонун. 19.15 — Эфирда музика. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Тэл Энкуца» фольклор ансамбли ижро этади. 22.30 — Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 24.00 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Табиатшунослик. 9.55 — Илмий-оммабоп фильм. 10.05 — Испан тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Физика. 12.05 — Испан тили. 13.05 — «Омадли одам». Бадиий фильм. 1-серия. 14.10 — Ҳужжатли фильм. 14.30 — Янгиликлар. 14.40 — «Карл Маркс». «Навқиронлик йиллари». Бадиий фильм. 3-серия. 15.45 — Қишлоқ янгиликлари. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Ритмик гимнастика. 19.15 — Футбол. Ўртоқлик учрашуви. ЧССР — СССР терма командалари. 20.00 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Футбол. Ўртоқлик учрашуви. Венгрия — Англия терма командалари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Омадли одам». Бадиий фильм. 2-серия. 23.20 — Янгиликлар. 23.30 — Сув полоси. Халқаро турнир.

УзТВ-I. 16.15 — Болалар учун фильмлар. 17.30 — Ўқитувчи экрани. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Ёшлик. 18.45 — «Ёшлигимиз қўшиқлари». Фильм-концерт. 19.15 — Халқ контроли экрани. 19.45 — Ахборот. 20.00 — Футбол. «Пахтакор» — «Кузбасс» (Кемерово). 20.50 — Ахборот. 21.10 — Най ва рубоб тароналари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Кино, кино, кино.

УзТВ-II. 19.30 — «Кумуш тренер». Бадиий фильм. 21.00 — Реклама. 21.10 — Кескин танқид остида. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Пиллачилик: муаммолар ва мулоҳазалар. 22.50 — Халқ фарзанди.

29 апрель, жума

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Т. Шевченко номли давлат академик опера ва балет театри ёш солистларининг концерти. 9.25 — Мультфильм. 9.40 — Инсон ва қонун. 10.10 — Фидойи шахслар. 10.55 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — «Мартовской» совхози украин халқ хори куйлайди. 16.40 — Болалар учун фильм. 17.45 — Нега ва нима учун? 18.15 — Ҳужжатли фильм. 18.45 — Музикали хазина. 19.35 — Дунё воқеалари. 19.55 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Андрей Миронов куйлайди. 23.10 — Интерсигнал. 23.40 — Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Теварак-атроф билан танишиш. 9.55 — Илмий-оммабоп фильм. 10.05 — Инглиз тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.00 — Илмий-оммабоп фильм. 12.10 — Инглиз тили. 13.05 — «Омадли одам». Бадиий фильм. 2-серия. 14.10 — Концерт. 15.00 — Янгиликлар. 15.10 — «Карл Маркс». «Навқиронлик йиллари». Бадиий фильм. 4-серия. 18.30 — Янгиликлар. 18.40 — Саёҳатчилар клуби. 19.40 — Б. Тишченко. «Ўн иккинчи балети». 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Сув полоси. Халқаро турнир. 21.15 — «Крупицкие музики» фольклор ансамблининг чиқиши. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Шингил ҳикоялар антологияси. 22.50 — Ҳужжатли фильм. 23.20 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.10 — «Оляга аталган гуллар». Бадиий фильм. 17.40 — Телефильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.00 — Объективда — қайта қуриш. 19.30 — Инсон боланликдан бошланади. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Комсомол прожектори. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 23.00 — «У замонлар ўтиб кетди». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.35 — «Бенгоколонка маликаси». Бадиий фильм. 20.45 — Беш йиллик: ишлар ва одамлар. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Ж. Чабалдаев куйлайди. 23.00 — «Ериб ўтиш». Бадиий фильм.

30 апрель, шанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Москва Кремли комендатурасини намунали — кўргазмали оркестрининг концерти. 9.30 — Нега ва нима учун? 10.00 — Ҳужжатли фильм. 10.40 — Дебют. 11.00 — Бутуниттифоқ китобхонлар конференцияси. 12.15 — Халқ куйлари. 12.25 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 12.55 — Социализм мамлакатларида. 13.25 — Замондошларимиз» «Чақнаб, нурланиб ён». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. Танаффусда дунё воқеалари. 16.00 — Ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ҳақида. 17.10 — Халқаро ҳаёт редакцияси таништиради. 18.15 — Ҳужжатли фильм. 18.45 — 1988 йил қўшиқлари. 20.10 — Оилавий экран. 21.30 — Время. 22.05 — Шанба оқшомида. 23.35 — Телетомошабин ҳамроҳи. 00.01 — Янгиликлар. 00.15 — Чет эл эстрадаси артистларининг концерти.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Студия. таништиради... 9.30 — Ҳамоҳанглик: кураш ва норозилик қўшиқлари. 10.30 — Здоровье. 11.20 — Сенинг ленинча кутубхонанг. 12.00 — Мактаб ўзгаришлар даври. 12.50 — Оламга саёҳат. 13.50 — Рус маданияти ҳақида суҳбатлар. 14.30 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 15.30 — Ҳужжатли фильм. 16.10 — «Истоки» халқ қўшиқлари анасмблининг чиқиши. 16.40 — «Кун тартибидаги масала». Бадиий фильм. 18.10 — Мультипликация ҳақида эртаклар. 18.55 — СССР — АҚШ мактаб ўқувчилари телекўприги. 19.55 — Илмий-оммабоп фильм. 20.15 — М. Ворожцова чалади. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Унутилмас музикали кечалар. 21.30 — Время. 22.05 — «Оркестр билан катта кўча бўйлаб». Бадиий фильм. 23.35 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 8.00 — «Ассалому алайкум». 9.30 — Ҳужжатли фильм. 10.10 — Болалар учун эшиттириш. 10.30 — Спорт шарҳи. 11.10 — Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган куннинг 100 йиллигига. 12.55 — Ёшлик. 13.40 — Болалар учун кинокўрсатув. 14.40 — Ўзбек халқ достонлари. 15.40 — «Кавказ асираси». Кинокомедия. 17.00 — Баҳор гулларидан гулчамбар. 17.35 — Мультфильм. 17.55 — Ўсмирлар учун кўрсатув. 18.40 — Қувноқлар ва зукколар. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Санъат оламида. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбекистон санъат усталарининг концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Нафосат 23.15 Эртага премьера.

УзТВ-II. Душанба. 18.05 — Мультфильм. 18.10 — Жаҳон бир ҳафта ичида. 18.20 — Оила даврасида. 19.00 — Новости. 19.20 — М. Зощенко. «Омадсиз кун». Теленовелла. 20.00 — Ахбор. 20.20 — Кинолавҳа. 20.30 — Парасту. 21.30 — Время. 22.05 — Қизил, мовий, яшил. Бадиий фильм. 23.05 — Таллинда карнавал. Фильм-концерт.

1 май, якшанба

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ҳужжатли фильмлар: 9.30 — Спортлото. 9.40 — Қувноқ ногачалар. 10.40 — Концерт. 11.20 — Ҳужжатли фильм. 11.35 — Телевизион фотоконкурс. 11.40 — Тинчлик. Меҳнат. Май. Шеърий композиция. 12.10 — СССР халқларининг қўшиқлари ва рақслари. 12.40 — **Москва. Қизил Майдон. Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув.** 15.00 — Ҳужжатли фильм. 15.30 — «Миллион саргузашт. Занглаган генерал ороли». Бадиий фильм. 16.30 — Пионерларнинг байрам концерти. 17.00 — Цирк — ҳамма севади. 17.40 — Мультипликацияда фантастика. 18.10 — Камалак жилолари. 19.45 — «Севги ва кабутарлар». Кинокомедия. 21.30 — Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши ҳақида репортаж. 22.30 — Даврани кенг олинг. Танаффусда Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.50 — Ёшлик куйлайди ва рақсга тушади. 9.10 — Ҳужжатли фильм. 9.45 — Революция рассомлари. 10.25 — Илмий-оммабоп фильм. 10.45 — Кимгаки қўшиқ ҳамроҳ экан... 11.45 — Ҳужжатли фильм 12.10 — СССР халқларининг қўшиқлари ва рақслари. 12.40 — **Москва. Қизил Майдон Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув.** 15.00 — Мультфильмлар. 15.20 — Концерт-вальс. 16.00 — Билса ҳазил, билмаса чин. 17.00 — «Давлат чегараси». Бадиий фильм. 4-фильм — 1 ва 2-сериялар. 19.20 — Мультипликация ҳақида эртаклар. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Модалар журнали таништиради... 21.30 — Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши ҳақида репортаж. 22.30 — Иллюзион. 01.10 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.30 — «Қўшиқларим сенга, Ватан». Фильм-концерт. 8.35 — Советлар мамлакатининг кишилари. 9.50 — **Тошкент. В. И. Ленин номли майдон. Меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув.** 12.40 — Москва. Қизил Майдон. Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув. 18.00 — «Бахтли болалик». Адабий-музикали композиция. 18.40 — «Оқ йўл», «Зангори қуш». Бадиий фильм. 20.00 — Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши ҳақида репортаж. 20.40 — Цирк! 21.20 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Москва. Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши ҳақида репортаж. 22.30 — Гул байрами — нур байрами.

УзТВ-II. Фрунзе. 18.35 — «Шунингдек баҳор ҳам...». Киноконцерт. 19.20 — Қардош республикаларнинг байрам табриклари. 20.00 — Фрунзе шаҳрида меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши ҳақида репортаж. 20.30 — «Денов ажойиботлари». Манзарали телефильм. 20.40 — Бал рақслари ижрочиларининг республика кўрик-конкуси. 21.30 — Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши ҳақида репортаж. 22.30 — Қирғиз диёрида 1 Май байрами. 23.00 — «Севганингдан айрилма». Бадиий фильм.

• Ахборот • Ахборот • Ахборот

Қаршида В. И. Ленин музейи очилди

Қарши, 22 апрель. (ЎзТАГ). Бугун қўриқ Қашқадарё областининг марказида В. И. Ленин музейи тантанали вазиятда очилди. Иккита залда жаҳон пролетариати доҳийсига бағишланган кўргазма жойлашган. Бу ерга Коммунистик партия ва Совет давлати асосчиси ҳаётининг турли даврлари ҳақида ҳикоя қилувчи ҳужжатлар ва бошқа материаллар қўйилган. В. И. Ленин марказий музейининг Тошкент филиали ходимлари фотосуратлар, тарихий ҳужжатларнинг нусхаларини тўплашга ёрдам бердилар.

Экспонатлар орасида Лениннинг Туркистон коммунистларига мактуби, Ульяновларнинг Симбирск шаҳридаги уйи макети, шунингдек, РСДРП Марказий Комитетининг 1913 йилдаги кенгаши ўтган Поронинодаги уй макети ҳам бор. Республика мўйқалам соҳиблари Ленин мемориалини ташкил этишга ўз ҳиссаларини қўшдилар. Улар яратган полотноларда Ильич ҳаётидан олинган тарихий лавҳалар акс этган. Музей область меҳнаткашлари орасида барҳаёт Ленин меросини пропаганда қилишнинг муҳим маркази бўлиб қолади.

МЕЪМОРЛАРНИНГ КАТТА КЕНГАШИ

22 апрель куни Тошкентда мамлакат шаҳарлари бош архитекторлари кенгашининг кўчма мажлиси ўз ишини тугатди.

— Кенгашимиз 6 йилдан бери ишлаб турибди, — дейди унинг раиси, Москва шаҳри бош архитектори Л. Вавакин. — Шу йиллар ичида Горький, Омск, Орел, Липецк, Вильнюс, Харьков шаҳарлари бош планларини ишлаб чиқиш билан боғлиқ кўпгина масалалар ҳал этилди. Энди биз Ўзбекистон шаҳарлари қурилиши муаммоларини ўрганмоқдамиз.

Асосий йўналишлар белгилаб олинди. Меъморлар уй-жой программасини амалга ошира бориб, архитектурада бадиий асос ҳақида қайғуриш, миллий меъморчилик анъаналарини сақлаш, эскиликни янгилик билан уйғунлаштириш зарурлигини таъкидладилар.

Кенгаш аъзолари Тошкент, Бухоро, Самарқанд шаҳарларининг архитектура ёдгорликлари ҳамда замонавий қурилишлари билан танишдилар, Ўзбекистон шаҳарлари бош планларини шакллантириш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқдилар.

Фестивалнинг шиори—«Дўстлик»!

ВЛКСМ 70 йиллигига бағишланган Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон шеърияти, халқ қўшиқлари ва рақслари биринчи ёшлар фестивали совет санъатининг ҳақиқий интернационал характерини қарор топтирувчи ёшлик байрамига айланди. Фестивалда қатнашиш учун тўртта иттифоқдош республика ижодкор ёшларининг вакиллари Ўзбекистон пойтахтига келишди. Афғонистон адабиёти ва санъатининг ёш намояндалари ҳам байрам меҳмонлари бўлишди.

22 апрелда фестиваль қатнашчилари Тошкентнинг бош майдонидаги В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар ҳамда Парадлар хиёбонидаги Номаълум солдат қабрига гулчамбарлар қўйдилар. Ўзбекистон пойтахтининг меҳнат коллективлари ва ўқув юртларида учрашувлар бўлиб ўтди. Ёш шоирлар семинари бўлди.

Кечқурун Тошкентдаги Э. Тельман номли маданият ва истироҳат боғида фестивалнинг тантанали очилиши маросими бўлди.

Бир ҳафта давом қиладиган дўстлик байрами қатнашчилари республика шаҳарлари ва қишлоқларининг ёшлари билан кўпдан-кўп учрашувлар ўтказадилар. Фестиваль доирасида профессионал ва ҳаваскор фольклар коллективлар ижодий ҳисобот берадилар. Саноат корхоналарининг цехлари, студентлар дарсхоналари, маданият клублари ва саройларида ёш шоирлар билан учрашувлар бўлади. Тожикистон қишлоқ хўжалик институтининг «Умид», А. Кекилов номидаги Ашхобод педагогика билим юртининг «Ёшлик», Қирғизистоннинг «Тоо булоғи» фольклор ансамбллари, Ўзбекистоннинг ўнлаб ижодкор коллективлари мактаб ўқувчилари ҳамда болалар уйларининг тарбияланувчиларига янги концерт программаларини кўрсатади.

Фестивалнинг тантанали очилиш маросимида ВЛКСМ Марказий Комитети биринчи секретари В. И. Мироненко, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлими мудири П. В. Догонкин қатнашди.

(ЎзТАГ).

Наманган шаҳридаги А. С. Пушкин номли маданият ва истироҳат боғида Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари шарафига тикланган ёдгорлик атрофи ҳамиша одамлар билан гавжум бўлади. Деярли ҳар куни юзлаб кишилар бу масканни зиёрат қиладилар.

СУРАТДА: шаҳар маданият ва истироҳат боғида.

Т. Лутфуллаев фотоси.

ЭЛ ДАСТУРХОНИГА

ҚЎШИМЧА ДАРОМАД

● Поп посёлкасидаги РАПОга қарашли мева-сабзавот магазинида янги маҳсулот Чодак конида етиштирилган қўзиқорин сотилмоқда.

Бу коллектив бир неча йилдан бери хўжалик ҳисобида ишламоқда, планларни мунтазам бажаришга, соф фойда ҳажмини оширишга, меҳнат ва маиший шароитини яхшилашга эришмоқда. Жумладан, илгари тоғ жинслари кавлаб олинган штольнялар бўм-бўш ётаверарди. Ўтган йили ана шу штольня-ғорларга қўзиқорин экиб кўрилди. Натижа ёмон бўлмади. Илк самара бундан мўмай даромад олиш мумкинлигини кўрсатди.

Корхона ёрдамчи хўжалиги мудири Усмонжон Имомов бу иш учун тўрт киши ажратди. Шу йилнинг февраль ойида 300 квадрат метр штольняга қўзиқорин экилди. Ниҳоят, унинг ҳар квадрат метридан тўрт килограммдан ҳосил олинди. Дастлабки ҳосилнинг бир қисми ишчилар ошхонасига бепул берилди. Сўнгра 3 сўм 80 тийиндан нарх қўйиб ишчиларга сотилди. Эҳтиёждан ортиб қолган қўзиқорин РАПО магазинларига чиқарилди.

— Хўжалик ҳисоби изланишга, иқтисодий фикрлашга мажбур қилмоқда, — дейди кон директори Ҳ. Ҳасанов. — 300 квадрат метрга экилган қўзиқориндан қисқа вақтда минг сўмдан зиёд соф фойда олинди.

Ҳозир кончилар 47-штольняни қўзиқорин экишга тайёрлашмоқда. Бу камида ўн минг сўм соф фойда келтиради. Агроном У. Ҳозировнинг таъкидлашича, йил давомида тўрт марта ҳосил олинади. Демак, кон ёрдамчи хўжалигининг бу соҳаси бир йилда корхона кассасига 40 минг сўм қўшимча даромад келтиради.

Ш. ХОЛМИРЗАЕВ.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ●

Тож талабгорлари

• Шахмат бурчаги

Халқаро арбитр М. МУҲИДДИНОВ бошқаради

Нимчорак финал матчлари қатнашчилари орасида энг ёши англиялик Найжел Шорт эди. 1965 йилда туғилган. Аммо «хизмат варақаси» анчагина мукаммал. У Буюк Британиянинг 1984 ва 1987 йилги чемпиони. Ўсмирлар ўртасида ўтказилган жаҳон биринчиликларида бир неча бор қатнашган: 1980 йили Дортмундда Каспаровдан кейинги иккинчи, 1981 йили Мексикада учинчи ўринларни эгаллаган. Монпельедаги тож талабгорлари турнирининг (1985) иштирокчиси. 1987 йили Голландия ва Исландияда ўтган халқаро турнирлар ғолиби. Шахсий коэффициенти — 2620.

Нимчорак финалда Шорт венгриялик тажрибали рақиби Дьюла Сакс устидан жуда ишонарли ғалаба қозонди. Иккинчи партия шундай ўтди:

5. Д. Сакс — Н. Шорт

Испанча партия

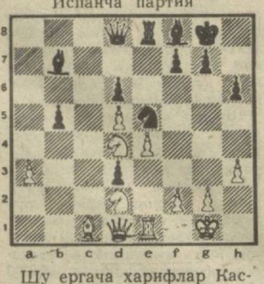

Шу ергача харифлар Каспаров — Карпов матчининг (Ленинград, 1986) 14-партиясини такрорладилар. Сакс жаҳон чемпионининг ўйинини кучайтирмоқчи бўлади.

22. Ле3. Каспаров эса **22. Cb2** ўйнаган эди.

22. ...Ке5 23. К:b5 Фа5 24. Kd4 Фс3 25. К2b3 Са6 26. Cd2 Фb2 27. Cb4 g6 28. f4.

Оқлар жуда қалтис йўлни танлади. 28. Фd2 яхши эди.

28. ...Кс4 29. Л:d3 Л:е4 30. Фf3 Ле8 31. Крh2 Cg7 32.Кс6 Фе2 33. Кbd4 Ф:f3 34.Л:f3 Ле4 35. Кb3 Ле2 36. Кcd4 Ле4 37. Кс6 Ле2 38. Крg3.

Ютишга интилган оқлар юришларни такрорлашдан бош тортмоқда. Ваҳолонки, қаттиқ цейтнотда эди. Оқибатда ҳисобдан янглишди.

38. ...Ке3 39. h4 Л:g2+ 40. Крh3 Сс8+ 41. f5 С:f5+ 42. Л:f5 gf 43. С:d6 Лb2 44. Ке7+ Крh7 45. Кс5 Сf6.

Оқлар таслим бўлди, чунки ишонган тоғи — d5 даги пиёдасидан мажбуран ажрамоқда.

Авваллари қора доналар билан Саксга нуқул ютқазиб юрган Шорт бу гал ғолиб чиқиб психологик тўсиқни енгишга, бунинг устига ушбу нимчорак финалдаги ҳисобни ўз фойдасига — 2:0 га чиқаришга муваффақ бўлди. Кейинги уч учрашув дуранг бўлгач, умумий ҳисоб Шорт фойдасига 3,5:1,5 бўлиб, у ниятига етди.

Дьюла Сакс. 1951 йилда туғилган. Суботица (Югославия)даги зоналараро турнирда (1987) Шорт ва Спилмен билан 1—3-ўринларни бўлишиб олгач, шахсий учрашувда Шортни енгган эди. Бир неча нуфузли халқаро турнирлар ғолиби бўлган. Шундай шахматчини доғда қолдирган Н. Шорт чорак финалда ҳамюрти Жонатан Спилмен билан куч синашадиган бўлди.

«Конкурс-88»: Ўн бешинчи топшириқ

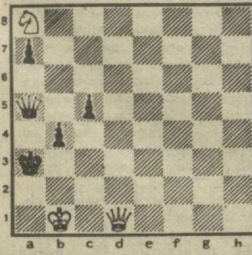

Этюд. Оқлар бошлаб ютади.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
ЭНЕРГЕТИКА ВА АВТОМАТИКА ИНСТИТУТИ
1988 йил учун
АСПИРАНТУРАГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Электр асбоб-ускуналари, техника системаларида бошқарув, қайта тикланадиган ва нотрадицион қувват турларини яратиш.

Ҳужжатлар —20 сентябргача қабул қилинади.

Мурожаат учун адрес: 700143, Тошкент шаҳри, Академиклар шаҳарчаси. Телефон 62-93-71.

●

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
ЯДРО ФИЗИКАСИ ИНСТИТУТИ
қуйидаги ихтисосликлар бўйича ишдан ажралган ва ажралмаган ҳолда 1988 йил учун
АСПИРАНТУРАГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Назарий ва математик физика, оптика, қаттиқ жисм физикаси, атом ядроси ва элементар заррачалар физикаси, радиохимия.

Ҳужжатлар — 1 октябргача қабул қилинади.

Институт адреси: 702132, Куйбишев райони, Улуғбек посёлкаси.

Справкалар учун телефон: 69-41-59.

●

КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«Таштоплесстройторг» арраланган бинокорлик ёғочлари, қурилишда ишлатиладиган ёғоч тўсинлар, ўтинлар, боғ-ҳовли жиҳозларини пул ўтказиш йўли билан кенг ассортиментда сотишни ташкил қилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 3-уй Телефонлар: 41-76-79, 41-78-44.

Транспорт: 28, 91-автобуслар; 1, 4, 8, 10, 18-троллейбуслар; 7, 8, 10, 11, 16-трамвайларнинг «Ўрда» бекати.

«Таштоплесстрой»торг»
«Союзторгреклама» Бутуниттифоқ бирлашмасининг Ўзбекистон агентлиги.

●

«ПАХТАКОР» МАРКАЗИЙ СТАДИОНИДА
25 АПРЕЛЬ СОАТ 19.00 да СССР 51-чемпионати I-ЛИГАНИНГ
«ПАХТАКОР» (Тошкент) — ЦСКА (Москва)
командалари ўртасида

ФУТБОЛ

Танаффус вақтида спорт-буюм лотереяси ўйналади (лотерея билетларининг серия номерлари 120001 дан 140000 гача).

Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

●

ЧИСТОПОЛДАГИ 11-ТИКУВЧИЛИК ФАБРИКАСИГА
тикувчи-мотористлар бичиқларни конвейерга узатувчилар, комплектловчилар, дазмолловчилар

КЕРАК

Паспорт, меҳнат дафтарчасини тақдим этиш зарур. Оиласи йўқ кишиларга шинам ётоқхонадан жой берилади.

Таълим муддати — 2 ойдан 4 ойгача.

Хоҳловчилар қуйидаги адресга мурожаат қилсин: 422950, Чистополь шаҳри, Татаристон АССР, Л. Толстой кўчаси, 134-уй, кадрлар бўлими («Тошкент-Қозон» поезди ёки самолёти билан; «Қозон-Чистополь» самолёти ёки автобуси билан борилади).

●

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Ҳинд ва Африка филлари» аттракционининг гастроллари (24/IV да 12, 15, 18.00 да).**

• Бугун—Умумжаҳон Биродарлашган шаҳарлар куни

Бугун жаҳондаги кўпгина мамлакатлар шаҳарларида Умумжаҳон Биродарлашган шаҳарлар куни тантанали нишонланмоқда. Бу байрам Умумжаҳон Биродарлашган Шаҳарлар Федерацияси ташаббуси билан жаҳон шаҳарлари ва уларнинг меҳнаткашлари дўстлиги ва ҳамкорлиги рамзи сифатида ўтказилади. Шу муносабат билан «Совет Ўзбекистони» мухбири М. МИРЗАМУҲАМЕДОВА халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси Ш. Р. МИРСАИДОВга бир неча савол билан мурожаат қилди:

ДЎСТЛИК, ҚАРДОШЛИК РАМЗИ

— Шукурулла Раҳматович, пойтахтимизнинг биродарлашган шаҳарлар билан маданий ва қардошлик алоқалари ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Пойтахтимиз — Тошкент 1961 йилдан буён Умумжаҳон Биродарлашган Шаҳарлар Федерациясининг аъзоси. Бугунги кунда пойтахтимиз Европа, Осиё, Африка ва Шимолий Америка мамлакатларининг тўққизта шаҳри билан алоқа боғланган. Бу: Скопле (ЮСФР), Патиала (Ҳиндистон), Карачи (Покистон), Тунис (Тунис), Триполи (Ливия), Марокаш (Марокко), Урумчи (ХХР), Мапуту (Мозамбик), Сиэтл (АҚШ) шаҳарларидир.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети биродарлашган шаҳарлар билан дўстлик алоқаларини мустаҳкамлаш ва такомиллаштириш учун катта иш олиб бормоқда. Ўзаро делегациялар, махсус туристик группалар мунтазам алмаштирилмоқда. Шаҳар муниципалитетлари адресларига «Совет Ўзбекистони» журнали, турли фотокўргазмалар, фототўпламлар, китоблар, брошюралар, буклетлар, Ўзбекистон рассомларининг ва болалар расмларининг кўргазмалари юборилмоқда. Уларда шаҳримиз меҳнаткашларининг серқирра ҳаёти ҳақида ҳикоя қилинади.

Ўз навбатида Тошкент шаҳар ижроия комитети биродарлашган шаҳарлардан келган делегациялар, шунингдек, Тошкент шаҳридан борган делегатларга топширилган совғалар ва сувенирларнинг кўргазмаси ташкил этилган.

— Чет мамлакатлар билан ўзаро ҳамкорлик ва алоқаларнинг самарасини ошириш борасида шаҳар Совети ижроия комитети қандай тадбирларни амалга оширяпти?

— Чет мамлакатлар билан олиб бориладиган ишларнинг самарадорлигини таъминлаш мақсадида ижрокомда биродарлашган шаҳарлар билан иш олиб борадиган комитет ташкил этилган. Комитет олдидаги асосий вазифа биродарлашган шаҳарлар билан дўстлик алоқаларини янада кенгайтириш ва тараққий эттириш ҳамда бошқа шаҳарлар билан янги алоқаларни ўрнатишдир.

Бизга турли мамлакатлардан кўплаб хатлар келмоқда. Бу хатларда бизнинг ҳаётимизнинг турли соҳаларига, мамлакатимизда ва республикамизда рўй бераётган ўзгаришларга қизиқиш туйғулари изҳор этилмоқда. Шунингдек, уларда пойтахтимиз меҳнаткашлари билан ўзаро ҳамкорлик ва қардошлик алоқаларини йўлга қўйиш тўғрисидаги таклифлар ҳам бор. Шаҳар Совети ижроия комитети фақатгина биродарлашган шаҳарларданги на эмас, дунёнинг барча бурчакларидан келган делегацияларни ҳам қабул қилмоқда. Ўтган йили Тошкентда 30 мамлакатдан келган 400 дан ортиқ киши меҳмон бўлди. Чет эл делегациялари билан учрашувларда, уларни қабул қилиш пайтида республикамиз ва унинг пойтахти эришаётган ютуқлар ҳақида ҳикоя қиламиз. Чиндан ҳам чет мамлакатдан келган меҳмонларга ҳикоя қилса ва кўрсатса арзигулик имкониятларга эгамиз. Биз ўз проблемаларимизни ҳал этишда биродарлашган шаҳарлар билан қилаётган ҳамкорлигимиз маълум роль ўйнаётганлигини ҳам таъкидлаймиз.

— Биродарлашган шаҳарлар билан маданий ва дўстлик алоқалари мазкур шаҳарлар ўртасидаги қардошликни ривожлантиришда қандай самара бермоқда?

— Олиб борилаётган ишлар таҳлили шуни кўрсатадики, биродарлашган шаҳарлар меҳнаткашларининг бизнинг республикамиз ҳақидаги тасаввурларини кенгайтирмоқда. Фактларга мурожаат қилайлик. Тошкентликлар шаҳримизда «Сиэтл» кафеси очилганидан хабардор. Бу кафе АҚШлик сайёҳларнинггина эмас, тошкентликларнинг ҳам севимли масканига айланган. Бу йил ёзда Совет ва Америка кўнгилли қурувчилари Биродарлашган шаҳарлар паркини бунёд этишга аҳд қилишган. Сиэтллик уч врач бир ой мобайнида 1-шаҳар шифохонасининг иш тажрибаси билан танишдилар. Тошкентлик ошпаз Саттор Йўлдошев эса икки ой америкалик касбдошларига Сиэтлдаги «Калинка» кафесида ўзбек таомларини тайёрлаш санъатини ўргатди.

Бугун — Биродарлашган шаҳарлар куни Тошкент ўқувчилари, шаҳримиз врачларидан бир группаси Сиэтлга жўнаб кетадилар. Бу қувончли воқеа бизнинг ҳамкорлигимиз тобора мустаҳкамланиб бораётганлигини кўрсатувчи ёрқин далилдир.

Ўтган йили октябрь ойида Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг махсус туристик группаси Ливия, Тунис, Мароккога борди. Бу ерда биродарлашган шаҳарлар Тунис, Триполи, Марокашда Тошкент кунлари ўтказилди. Мазкур шаҳарларда болалар расмлари, амалий санъат, ўзбек ёзувчиларининг китоблари, халқ амалий санъати ва Тошкент бадиий буюмлар фабрикасининг маҳсулотлари намуналари кўргазмаси ҳамда фотокўргазмалар ташкил этилди. Пойтахтимиз ва республикамиз меҳнаткашларининг қўлга киритган ютуқлари ҳақида ҳикоя қилувчи ҳужжатли фильмлар намойиш қилинди. Чет эл жамоатчилиги вакиллари билан учрашувларда ва суҳбатлар пайтида КПСС XXVII съездидан сўнг мамлакатимизда рўй берган ўзгаришлар, қайта қуриш жараёнининг бориши ҳақида ҳикоя қилинди. Ўзаро ҳамкорлик масалаларига оид таклифлар айтилди.

Ўз навбатида ноябрь ойида Тошкентда Марокаш шаҳрининг мэри жаноб Муҳаммад Лауф бошчилигидаги делегация меҳмон бўлди. Делегация аъзолари шаҳар хўжалигининг турли соҳаларида ҳамкорлик қилиш юзасидан шартнома имзолашди.

Тошкент ва Югославиянинг Скопле шаҳри билан ҳамкорликлар тобора ривожланяпти. Мозамбикнинг пойтахти Мапуту ва Хитой Халқ Республикасининг Урумчи шаҳри ўртасида алоқа ўрнатилмоқда. Тошкент — дўстлик шаҳри деган номнинг ўзи ҳам ана шуни тақозо этади.

Бугун Умумжаҳон Биродарлашган шаҳарлар кунини тантанали нишонлар эканмиз, жаҳондаги барча халқларга, биродарлашган шаҳарлар меҳнаткашларига бахт-саодат, тинчлик учун курашда янгидан-янги муваффақиятлар тилаймиз.

ТАСС АХБОРОТИ

1988 йил 22 апрель куни Москва вақти билан соат 13 дан 30 минут ўтганда Совет Иттифоқида Семипалатинск районидаги полигонда қуввати 20 килотоннагача бўлган ер ости ядро портлатиши ўтказилди.

Бу синов ядро портлатилиши физикаси соҳасидаги тадқиқотлар натижаларини текшириш мақсадида ўтказилди.

• Ташвишли сигналлар

ПИОНЕР ЁЗИ АРАФАСИДАГИ САНСАЛОРЛИК

Қуёш кундан-кунга қиздириб, пионер ёзи яқинлашаётганлигидан хабар бермоқда. Ўзбекистон касаба союз ташкилотлари болаларнинг дам олиши учун тайёргарликни бошлаб юбордилар, қурувчилар ва ремонтчилар пионер лагерлари ва соғломлаштириш масканлари болалар қабул қилишга тайёргарлик ишларини авж олдирдилар. Аслида шундаймиди?...

Давлат нефть маҳсулотлари билан таъминлаш комитети, «Ташметрополитен» ва республика Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети ходимлари болалари учун Чимёнсой дарасида қурилаётган пионер лагерининг тақдири анча мураккаблашиб қолди. 1981 йилда ўз маблағларини кооперация асосида бир ерга тўплаган бу ташкилотлар болаларнинг дам олиш муаммосини асосан ҳал этдик, деб енгил тортган эдилар. Чунки, уларнинг Главташкентстрой дек обрўли пудратчилари, Узниипградостроительстводек ундан ҳам обрўлироқ лойиҳачилари бор эди. Уларнинг ҳаммаси муҳим объектга жуда катта масъулият ҳамда эътибор билан муносабатда бўлдилар. Бундай масъулият ва эътибор пионер лагери фойдаланишга топшириладиган муддат — 1985 йилгача давом этди, холос. Шу вақтгача манфаатдор ташкилотлардан биронтаси бир-бирига эътироз билдирмади. Пионер лагери ишга туширилиши барбод қилиниши билан табиийки, ким айбдор, деган савол кўндаланг бўлди. Худди ана шунда уларнинг дўстлигига путур етди, муносабатлар йил сайин, қурилишни тугатиш муддатлари кўчирилган сайин ёмонлашиб бораверди. 12-трест бинокорларини лойиҳа ҳам, смета ҳам, бошқа ҳужжатлар ҳам қониқтирмай қўйди. Лойиҳачилар объектни бунёд этиш вақтида қурувчиларнинг улар билан келишмай ўзбошимчалик билан лойиҳага ўзгартишлар киритаётганликларидан қаттиқ норозилик билдирмоқдалар. Буюртмачи — Тошкент шаҳар ижроия комитети курортлар ва соғломлаштириш муассасаларини қуриш ва улардан фойдаланиш бош бошқармаси гоҳида томонларни келиштиришга, гоҳида ускуналар етказиб берилмаётганлиги муносабати билан ўзининг айбдор эмаслигини исботлашга уринади.

Республика Госстройи ана шу тартибсизликлар билан шуғулланди. Лекин, ҳозирча ҳеч қандай натижалар бўлгани йўқ. Чунки ўтган йили қурилиш-монтаж ишлари плани бор-йўғи 12 процент бажарилган, ҳозир эса бу ерда ишлар умуман тўхтатиб қўйилган. Эндиликда Ўзбекистон касаба союзлари республика Советига тушунтириш хатлари, рапортлар берилди ва у жуда масъул ташкилотлар ҳамда шу ташкилотлар раҳбарлари ўртасидаги жанжални бартараф этиш, уларни келиштириш билан шуғулланишга мажбур. Охир-оқибатда мақбул қарор қабул қилинади, деб ўйлаймиз. Лекин бундай қарор қачон қабул қилинаркин? Уч йил бўлдики, минглаб болалар ёз фаслида нормал шароитларда дам ололмаяптилар. Ваҳолонки, лагерь қуриб битказилса, бу бир вақтнинг ўзида 640 болани қабул қилиши мумкин. Қурувчилар, лойиҳачилар эса амалий иш ўрнига бор отангга, бор онангга деганларидек, сансалорлик билан шуғулланмоқдалар. Тошкент шаҳар ижроия комитети билан Главташкентстрой ҳаддан зиёд узоқ давом этган ва болаларга хос бўлмаган бу ўйинга хотима берадиган вақт етди.

В. ГЛАДИЛОВ,
ЎзТАГ мухбири.

Қаттиқ талаб қўйилмагунча

Муборак шаҳар савдосининг ходими Э. Ҳамраев квартира ҳақини ой сайин тўламай, анчагина пул йиғиб қўйди. ЖЭК томонидан назорат йўқлиги туфайли у давлатнинг 800 сўмдан кўпроқ пулини ҳамёнига йиғди.

Халқ контролёрлари ўтказган текшириш натижасида бир эмас, ҳатто ўнлаб эмас, балки юзлаб шундай одамлар борлиги маълум бўлди. Шаҳар ижроия комитети раисининг собиқ ўринбосари Р. Умаров ҳам шулар қаторида бўлиб чиқди. Шундай қилиб, Муборак шаҳрида тўланмаган ижара пулларининг жами 300 минг сўмга яқинлашибди.

Газчилар ва нефтчилар шаҳрида идора уйлари ва бутун-бутун уй-жой массивларига эга бўлган бўлинмалар оз эмас. «Муборакгаздобича», «Каршистрой» ишлаб чиқариш бирлашмалари, «Узбекгазпромстрой» трести ва бошқалар шулар жумласидандир. Уларнинг ҳузурида уй-жой фондини тегишли ҳолатда сақлайдиган, Уй-жой ҳақи тўланишини назорат этиб турадиган уй-жой-коммунал хўжалик бошқармалари тузилган. Лекин унда ҳеч бир назоратнинг ўзи йўқ.

— Тўғрироқ қилиб айтсак, бундай назорат ҳозирга қадар бўлмаганди, — дейди шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари Н. Жумаев. — Эндиликда ижроия комитет бутун уй-жой фондини ўз балансига ўтказишга қарор қилди. Шу тариқа квартира ҳақини тўлашдан бўйин товловчиларга нисбатан маъмурий-суд таъсир чоралари кўрилади.

(ЎзТАГ).

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ритмик гимнастика. 9.30 — Сени севаман ҳаёт. 9.45 — Спортлото. 10.00 — Будильник. 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 — Тонгги почта. 12.00 — Саёҳатчилар клуби. 13.00 — Музикали киоск. 13.30 — Қишлоқ янгиликлари. 14.30 — Илмий-оммабоп фильм. 14.55 — Ёшлик куйлайди ва рақсга тушади. 15.10 — Шеърият лаҳзалари. 15.15 — Илмий-оммабоп фильм. 16.10 — «Ақлли буюмлар». Бадиий фильм, 1 ва 2-серия. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Якшанба кинозали. 19.55 — «Болакайлар». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — СССР — ПХР: янги уфқлар сари. 00.05 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Зарядкага сафланинг. 8.45 — Илмий-оммабоп фильм. 9.05 — Портретлар. 10.05 — «Агро» тележурнали. 10.40 — Рус тили. 11.10 — Илмий-оммабоп фильм. 11.30 — Фан: назария, тажриба, практика. 12.00 — Саёҳатчилар клуби. 13.00 — Чернобиль. Келажак ҳақида ўйлар. 13.35 — «Давлат чегараси». Бадиий фильм. 3-фильм. 16.00 — Эстафета. 17.30 — Ҳужжатли фильм. 17.40 — Телевизион музикали абонемент. 19.00 — Регби. Европа чемпионати. 19.45 — Фидойи шахслар. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Фидойи шахслар. 21.30 — Время. 22.05 — «Менинг нозик-ниҳол маликам». Бадиий фильм. 23.25 — Янгиликлар.

• Тингланг, томоша қилинг

24 АПРЕЛЬ, ЯКШАНБА

●

23.30 — Бадиий гимнастика. СССР чемпионати.

ЎзТВ-I. 8.30 — «Ассалому алайкум». 10.00 — Оловли касб кишилари. 11.00 — Биргаликда куйлаймиз. 11.20 — Инсон ва табиат. 11.50 — Светофор. 12.50 — Мультфильм. 13.00 — Дўстлик экрани. 14.00 — Ассалом баҳор! 15.10 — Малик Қаюмов. Хотиралар ва мулоҳазалар. 15.50 — Шахмат мактаби. 16.20 — Элга хизмат: талаб ва таклиф. 17.10 — Техника ижодиёти мактаби. 17.45 — Реклама. 18.00 — Тенгдош. 18.45 — Ёшларнинг халқаро бирдамлик кунига. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Тилга эътибор... 20.20 — Наштар. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Эстрада концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Севги сурури. Концерт. 23.05— Теннис. Халқаро ўсмирлар турнири. Финал.

ЎзТВ-II. Фрунзе. 17.50 — Новинки. 19.10 — Қирғизистон телевидениеси видеотекаси фондидан. 19.40 — Дийдорлашув. 20.20 — Долзарб мавзу. 21.20 — Манзарали фильм. 21.30 — Время. 22.05 — «Олдиндан билиш қийин». Бадиий фильм.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Янги музикали ёзувлар. 9.15 — Табассум. 10.15 — «С добрым утром! 11.30 — Студент ва ёшларнинг талабларига биноан концерт. 12.10 — Ишчинома. 12.30 — Лирик концерт. 13.30 — Қўлингни бер, олисдаги ўртоқ. 15.30 — Ғ. Ғулом. «Шум бола». Спектакль. 17.05 — С. Зуннунова қўшиқлари. 18.15 — Биродарлашган шаҳарлар кунига. 18.30 — Музикали салом. 19.20 — Ёшлик. 19.50 — Халқаро кундалик 20.45 — Музикали драмалар дан парчалар. 21.15 — Табассум. 22.45 — Классик шоирларнинг ғазаллари билан айтиладиган қўшиқлар. 23.00 — Оқшом тўлқинларида.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.